

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Kauppätieteiden tiedekunta

Kauppätieteiden kandidaatin tutkinnon tutkielma

Laskentatoimi

Toiminimen muuttaminen osakeyhtiöksi

Converting private business into limited company

20.12.2012

Tekijä: Anne Ilmarinen

Ohjaaja: Pasi Syrjä

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	1
1.1 Yritystoiminnan lähtökohdat	1
1.2 Tavoitteet ja tutkimusongelmat.....	2
1.3 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto.....	3
1.4 Tutkimuksen rajaukset	4
1.5 Työn rakenne	5
2 YHTIÖMUODOT.....	6
2.1 Taustaa	6
2.2 Toiminimen yhtiöoikeudelliset piirteet.....	7
2.2.1 Henkilökohtainen vastuu	8
2.2.2 Hallinto	9
2.2.3 Verotus.....	10
2.3 Osakeyhtiön yhtiöoikeudelliset piirteet	11
2.3.1 Toiminnan yleiset periaatteet	12
2.3.2 Hallinto	15
2.3.3 Varojen jakaminen	17
2.3.4 Verotus.....	18
2.4 Toiminimen ja osakeyhtiön vertailua	21
3 YHTIÖMUODON MUUTOS.....	23
3.1 Taustaa	23
3.2 Jatkuvuuden periaate ja identiteetin säilyminen	25
3.3 Verotus yhtiömuodon muutoksessa	27
3.4 Osakeyhtiön perustamisprosessi ja apporttiperustaminen	30
3.5 Toiminimen muuttaminen osakeyhtiöksi.....	32
3.5.1 Muutoshalukkuuteen johtavat keskeisimmät syyt.....	32
3.5.2 Muutostoimenpiteet käytännössä.....	35
3.5.3 Kokous- ja kirjanpitokäytäntö	37
3.5.4 Vakuudet ja yrityskiinnitykset yhtiömuodon muutoksessa.....	40
3.5.5 Muodonmuutoksen jälkeinen vapaaehtoinen selvitystilamenettely	41
3.5.6 Tilitoimiston rooli asiakkaiden ”olkapäätä”.....	42
4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	44
LÄHTEET	47

LIITTEET

Liite I Taloushallinnon asiantuntijan X haastattelu – haastattelurunko

Liite II Malliyrityksen A tase

LYHENTEET

EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KPL	Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336
MK	Maakaari 12.4.1995/540
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
TVL	Tuloverolaki 30.12.1992/1535
VML	Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

1 JOHDANTO

1.1 Yritystoiminnan lähtökohdat

Suomen perustuslain mukaan jokainen on oikeutettu harjoittamaan yritystoimintaa toimeentulonsa hankkimiseksi. PL 18 §:ssä (1999/731) määrätään, että jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Yritystoiminta perustuu siis elinkeinovapauteen.

On olemassa useita tapoja, joiden kautta elinkeinotoimintaa on mahdollista harjoittaa ja sitä harjoitetaan taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi. Pääosin taloudellisella hyödyllä tarkoitetaan konkreettista voittoa, joka on jaettavissa yrittäjälle. Yritystoiminnan tavoitteena voi kuitenkin olla myös muunlainen taloudellisen hyödyn tavoittelu, jollaiseksi voidaan katsoa esimerkiksi kustannusten säästö tai riskin jakaminen. (Villa et al. 2007, 17)

Itsenäisen taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi organisoidutaan yleensä juridiseen muotoon, jolloin yhtiö saavuttaa oikeushenkilön statuksen ja tällöin siitä tulee oikeus- ja oikeustoimikelpoinen. Kun yhtiö on saavuttanut oikeushenkilöllisyyden, tarkoittaa se sitä, että sillä voi olla oikeuksia ja velvollisuuksia; yhtiö on siis oikeuskelpoinen. Oikeustoimikelpoisuus puolestaan tarkoittaa sitä, että yhtiöllä itsellään on kyky tehdä oikeudellisia toimia, esimerkiksi solmia sopimuksia. Käytännöllisesti katsoen oikeus- ja oikeustoimikelpoisuus ovat välttämättömiä edellytyksiä yritystoiminnan toteuttamiselle, sillä muuten yritys ei olisi osakkaistaan riippumaton itsenäinen juridinen kokonaisuus, jota vaaditaan etenkin silloin, kun yritystoiminta ja sen toteuttamiseksi vaadittava organisaatio on laaja. Oikeushenkilönä yritys on oikeutettu tekemään itsenäisiä oikeustoimia, jotka sitovat paitsi yhtiön toimielimiä myös osakkaita. (Airaksinen et al. 2001, 16; Villa 2006, 10-11)

Vaikka oikeushenkilöllisyys yritystoiminnan toteuttamiseksi onkin tärkeä edellytys, ei organisoituminen kaikissa tapauksissa ole välttämätöntä. Merkittävin syy yhtiön organisoitumiselle on halu erottaa yritys ja yrittäjä toisistaan, jolloin yrittäjän henkilökohtainen vastuu ei ulotu kattamaan yrityksen velvoitteita. Mikäli yritystoimintaa ei harjoiteta organisoitumalla juridiseen muotoon, on kyse yksityisestä elinkeinonharjoittamisesta, jolloin elin-

keinonharjoittaja on henkilökohtaisessa vastuussa yritystoiminnastaan. (Villa et al. 2007, 17, 19)

Lukuisten sopimussuhteiden menestyksekkään tekemisen ja monimutkaisilla markkinoilla ongelmattoman toimimisen mahdollistaa oikeusjärjestys, joka luo pohjan koko elinkeinotoiminnalle. Oikeusjärjestys eli yhteiskunnassa kaikkien noudatettavat oikeudelliset normit turvaavat yritysten ristiriidattoman toiminnan ja takaavat suotuisat olosuhteet elinkeinotoiminnalle. (Numminen & Ohvo 2007, 9-10)

1.2 Tavoitteet ja tutkimusongelmat

Tutkimuksessa keskitytään luonnollisen henkilön toimesta harjoitettuun elinkeinotoimintaan eli toiminimen muodossa harjoitettuun elinkeinotoimintaan sekä osakeyhtiömuodossa harjoitettuun elinkeinotoimintaan. Tutkielmassa käsitellään näiden kahden yhtiömuodon yhtiöoikeudellisia piirteitä ja vertaillaan niitä keskenään. Yleisellä tasolla käsitellään yhtiömuodon muutokseen johtavia yritystoiminnassa tapahtuvia asioita sekä muutokseen liittyviä muita seikkoja, jonka jälkeen paneudutaan yksityiskohtaisemmalla tasolla varsinaiseen tutkimuksen tavoitteeseen eli toiminimen osakeyhtiöksi muuttamiseen. Erityisesti verotusasioilla on tutkimuksessa tärkeä rooli, sillä ne ovat suuressa osassa yhtiömuodon muutoksia käsiteltäessä.

Pääongelma:

- Miten yhtiömuodon muutos vaikuttaa yhtiön verotukselliseen asemaan ja hallintoihin?

Alaongelmat:

- Minkälaiset ovat toiminimen ja osakeyhtiön yhtiöoikeudelliset piirteet ja mitkä ovat niiden keskeisimmät erot?
- Millaiset ovat verotuksen vaikutukset yrityksen tulokseen niin toiminimenä kuin osakeyhtiönä?

Tutkimuksen tavoitteena on vastata pääongelmaan ja siihen liittyviin alaongelmiin. Tutkimusongelmien avulla pyritään selvittämään miten muutos tapahtuu, minkälaisia verotuksellisia vaikutuksia sillä on sekä mitä keskeisiä piirteitä liittyy toiminnan harjoittamiseen niin toiminimenä kuin osakeyhtiönäkin.

1.3 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Lähtökohtaisesti laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan todellista elämää. Todellisuutta ei voi pirstoa mielivaltaisesti osiin, sillä laadullisen tutkimuksen kohdetta on tarkoitus pyrkiä tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi et al. 2005, 152) Myös Alasuutarin (2011, 38) mukaan laadulliseen tutkimukseen käytettävää aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena ja kvalitatiivinen analyysi vaatii tilastollisesta analyysistä poikkeavaa absoluuttisuutta. Tällä hän viittaa siihen, että kaikki laadulliseen tutkimukseen liittyvät seikat on oltava selvitettävissä siten, että ne eivät ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan kanssa.

Tutkielmassa tutkimuksen kohdetta pyritään tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti. Tutkielma pyrkii selvittämään, mitkä seikat kokonaisuudessaan vaikuttavat päätökseen vaihtaa yhtiömuoto toiminimestä osakeyhtiöksi. Jotta kaikki seikat kyetään ottamaan huomioon, tulee ensin tarkastella toiminimen ja osakeyhtiön yhtiöoikeudellisia piirteitä toisistaan erillään ja vertailla niiden keskeisimpiä eroavaisuuksia. Vasta sen jälkeen on mahdollista antaa vastauksia tutkimuksen tavoitteisiin eli siihen, mitä hyvää yhtiömuodon muuttaminen voi yrittäjälle tuoda sekä siihen, millä tavoin yrityksen toiminta ja hallinnointi yhtiömuodon muutoksen myötä muuttuu.

Tutkielmassa aiheen käsittely etenee induktiivisesti, mikä on laadulliselle tutkimukselle ominaista. Induktiivisen analyysin lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Laadullista tutkimusta tehtäessä tutkimuskysymykset yleensä tarkentuvat matkan varrella, eikä hypoteeseja ole tarkoitus johtaa jostain teoriasta etukäteen. Viime kädessä laadullinen tutkimus tosin on hypoteesien testaamista, mutta nämä hypoteesit tuotetaan tutkimuksen edetessä samalla, kun aineistoa kerätään ja analysoidaan. (Koskinen et al. 2005, 31-32; Hirsjärvi et al. 2005, 155)

Tutkimuksen teoriaosuutta varten aineistoa pyritään monipuolisesti keräämään niin teoriakirjallisuudesta kuin lakikirjallisuudestakin. Empiriaosuus rakentuu taloushallinnon ammattilaisen näkemyksen pohjalle. Osuudessa pyritään selventämään, miten useita muutostapauksia käsitellyt asiantuntija näkee yhtiömuodon muutoksen, ja mitä vaikutuksia muutoksella on yhtiön verotukselliseen asemaan ja hallintointiin. Tarkoitus on tuoda esille seikat, jotka asiakkaiden keskuudessa yleisesti ovat johtaneet muutoshalukkuuteen sekä vaikutukset, joita asiantuntijan näkemyksen mukaan muutoksella on ollut asiakkaiden yritystoimintaan. Yleisen tason havaintojen ja näkemysten käsittelyn lisäksi esitetään vuonna 2012 toimintansa yhtiöittäneen malliyrittäjän toiminimen lopettava tase etenkin omaan pääomaan liittyvien asioiden havainnollistamiseksi.

Empiriaosuuden aineisto kerätään haastattelemalla taloushallinnon asiantuntijaa. Haastattelu toteutetaan tapaukseen ja tilanteeseen hyvin soveltuvana puolistrukturoituna haastatteluna eli teemahaastatteluna. Teemahaastattelun katsotaan soveltuvan parhaiten tilanteisiin, joissa tutkimuksen kohteena ovat intiimit ja arat aiheet. Haastattelu rakentuu teemojen ympärille, jotka ovat jo ennalta valittuja. Kysymysten muoto ja esittämisjärjestys eivät kuitenkaan ole tarkkaan määriteltyjä, vaan keskustelu saa edetä vapaasti ennalta valittuja teemoja käsitellen. (Metsämuuronen 2008, 41)

1.4 Tutkimuksen rajaukset

Kandidaatin tutkielman laajuuden puitteissa tutkimus rajataan käsittelemään yhtiömuodoista vain toiminimeä ja osakeyhtiötä muiden yhtiömuotojen jäädessä mainitsemisen tasolle. Toiminimen ja osakeyhtiön yhtiöoikeudellisiin piirteisiin perehdytään syvällisemmin ja yksityiskohtaisemmin ja niiden keskeisimmät erot pyritään selventämään. Myös yhtiömuodon muutoksia käsiteltäessä keskitytään vain toiminimen muuttamiseen osakeyhtiöksi. Koska empiriaosuudessa käsitellään toiminimen muuttamista listaamattomaksi osakeyhtiöksi, rajataan listattujen osakeyhtiöiden laajempi käsittely tutkielman ulkopuolelle.

1.5 Työn rakenne

Tutkielma on kirjoitettu siten, että siinä käsitellään aiheeseen liittyviä relevantteja seikkoja perusasioista lähtien johdonmukaisesti edeten aina yhtiömuodon muutokseen asti. Tutkielma jakaantuu neljään pääluvun, joiden alla käsitellään kutakin aihetta syväliemmin ja informatiivisemmin.

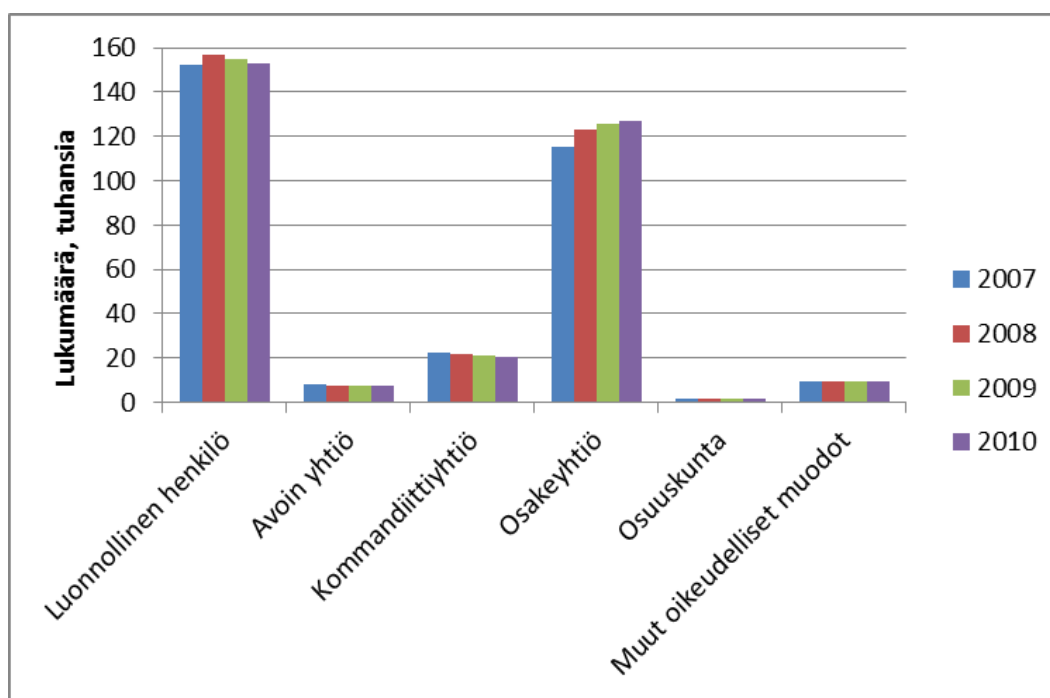
Johdannon jälkeisessä toisessa pääluvussa tehdään selkoa tutkielmassa käsiteltävien yritysmuotojen yhtiöoikeudellisista piirteistä. Kolmannen luvun tarkoitus on pureutua tapahtumiin, jotka vaikuttavat päätöksentekoon yhtiömuodon muutoksesta ja lopulta johtavat toiminimen muuttamiseen osakeyhtiöksi. Luvussa esitetään teemahaastattelun tulokset eli taloushallinnon ammattilaisen näkemykset muodonmuutokseen liittyvistä seikoista. Näkemys perustuu hänen kokemuksiin muodonmuutoksista sekä yleisellä tasolla että erään malliyrityksen tapauksessa. Tutkielman viimeisessä luvussa esitetään johtopäätökset ja yhteenveto tutkimuksen tärkeimmistä asioista sekä pohditaan kohteita mahdolliselle jatkotutkimukselle.

2 YHTIÖMUODOT

2.1 Taustaa

Yritystoimintaa voidaan toteuttaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä, laivanisännistöyhtiössä, osakeyhtiössä, osuuskunnassa, eurooppalaisessa taloudellisessa etuyhtymässä, eurooppayhtiössä tai eurooppaosuuskunnassa. Myös eräät säätiöt ja yhdistykset voivat tietyin rajoituksin toimia tavoitellakseen taloudellista hyötyä. (Villa 2006, 19) Kuten kuvio 1 on nähtävissä, yhtiömuodoista yleisimmät ovat yksityinen elinkeinonharjoittaja eli luonnollinen henkilö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö ja osuuskunta. Reilusti suurimmassa osassa tapauksista päädytään harjoittamaan toimintaa joko omissa nimissä vain itselleen sitoumuksia tekevänä yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai pääomayhtiön muodossa osakeyhtiönä. Kuvioista voidaan myös nähdä, että osakeyhtiömuotoinen toiminta on vuosi vuoden jälkeen kasvattanut suosiotaan. Jakauman tiedot perustuvat vuosiin 2007 - 2010.

Kuvio 1. Yritykset oikeudellisen muodon mukaan vuonna 2007 - 2010. (Tilastokeskus, Yritysrekisteri 2012)

Yhtiömuodon valinnassa huomioitavia seikkoja on useita. Siihen vaikuttavat mm. omistajien riskinottohalu sekä yrityksen rahoitustarpeet. Lisäksi organisaation päätöksenteko ja hallinnon järjestäminen riippuvat valitusta yhtiömuodosta. Myös organisaation jäsen-ten vastuusuhteet, varainhankinta ja varojen jakaminen, pääoman pysyvyys, velkojien suoja, informaation jakaminen ja organisaation edustaminen määräytyvät sen perusteella, missä muodossa taloudellista hyötyä tavoitellaan. Yhtiömuotoa valittaessa kaikista suurin rooli on kuitenkin verotuksella, sillä erilailla organisoituneita yrityksiä myös verotetaan hyvin eri tavoin. (Villa et al. 2007, 18, 20)

Numminen & Ohvo (2007, 74-75) toteavat yleispätevien ohjeiden antamisen yhtiömuodon valitsemiseksi olevan mahdotonta. Teoksessaan he kuitenkin laativat kattavan listan seikoista, jotka on syytä ottaa huomioon. Heidän mukaansa valintaan vaikuttavat niin toiminnan laatu, laajuus kuin mahdollinen tuleva laajentuminen, mukaan lähtevien yrittäjien lukumäärä, toimintaan sijoitettavan pääoman määrä, valmius riskinottoon sekä verotus.

Aiemmin mainituista yhtiömuodoista tutkimus keskittyy syventymään toiminiemen ja osakeyhtiön yhtiöoikeudellisiin periaatteisiin. Kandidaatin tutkielman laajuuden puitteissa muihin yleisiin yhtiömuotoihin perehtyminen ei ole mahdollista edes vertailukohtien saamiseksi, vaikka melko laajalti yhteneväisyyksiä löytyykin. Esimerkiksi toiminimeä ja henkilöyhtiöitä yhdistää henkilökohtainen vastuu liiketoiminnasta ja oikeus käyttää yritysvarallisuutta yksityistaloudessa. Osuuskunnalla on puolestaan yhteneviä piirteitä osakeyhtiön kanssa, mm. rajoitettu vastuu, joka mahdollistaa omistuksen, rahoituksen ja johdon eriytymisen.

2.2 Toiminimen yhtiöoikeudelliset piirteet

Hallinnollisesti yksinkertaisimpana tapana harjoittaa yritystoimintaa pidetään ammatinharjoittamista tai yksityistä elinkeinonharjoittamista. Molemmissa tapauksissa luonnollinen henkilö itse vastaa tekemistään sitoumuksista toimien omissa nimissään. Toimintamuodon yksinkertaisuutta ja helppoutta puoltavat myös sääntelyn määrän ja byrokratian vähäisyys, mutta toisaalta taas edellä mainitut asiat tuovat laajalti rajoitteita. (Lakari

2009, 50; Villa et al. 2007, 17) Ammatinharjoittamisen ja yksityisen elinkeinonharjoittamisen välillä vallitsevat erot ovat niin pieniä, että niiden juridinen erottelu toisistaan on mahdotonta ja juridisesti niiden katsotaankin olevan samassa asemassa. Eron katsotaan syntyvän lähinnä siitä, että yksityisesti elinkeinotoimintana harjoitettu liiketoiminta vaatii tuekseen suuremman pääomapanoksen kuin ammattitoiminta. Yleisesti yksityisen elinkeinotoiminnan harjoittamista pidetään laajempänä ja näin ollen myös enemmän taloudellista riskiä sisältävänä toimintana kuin ammatinharjoittamista. (Villa 2006, 21-22) Vastedes tässä tutkielmassa ammatinharjoittaminen jätetään tarkastelun ulkopuolelle ja perehdytään ainoastaan yksityisen elinkeinotoiminnan harjoittamisen muuttamiseen osakeyhtiömuotoon. Yksityisestä elinkeinonharjoittamisesta on olemassa monia nimityksiä, kuten esimerkiksi yksityisliike ja toiminimi. Jatkossa tämän tutkielman yhteydessä käytetään nimityksiä toiminimi sekä yksityinen elinkeinonharjoittaja.

2.2.1 Henkilökohtainen vastuu

Yritystoiminnan harjoittaminen toiminimen muodossa tarkoittaa toiminnan harjoittamista täysin omissa nimissä ilman erillistä juridista organisaatiota. Tällöin sopimuskumppanit tekevät sitoumuksia suoraan liikkeenomistajan kanssa, jolloin omistaja tulee velvoitetuksi vastaamaan kaikista tekemistään sitoumuksista, myös henkilökohtaisesti. Organisaatiota ei siis käytetä sitoumuksien välikätenä. (Villa et al. 2007, 21)

Toiminimen harjoittajan täydellinen henkilökohtainen vastuu tuo mukanaan henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun, jonka mukaan yrittäjä on velvollinen itse korvaamaan kaikki elinkeinotoiminnassaan aiheuttamansa vahingot. Koska toiminimi ei ole omistajastaan erillinen juridinen yksikkö, sovelletaan rikosoikeudellista vastuuta suoraan yrittäjään. Toiminimen muodossa liiketoimintaa harjoittava yrittäjä vastaa tekemästään vahingosta samalla tavoin kuin kuka tahansa luonnollinen henkilö. Vastapainoksi yrittäjään kohdistuvasta henkilökohtaisesta vastuusta hän myös saa etuja. Tällaisena voidaan pitää sitä, että kaikki toiminimessä käytettävä omaisuus kuuluu välittömästi yrittäjän omistukseen ja on siis hänen käytettävissään myös yksityistaloudessa. Lisäksi tuotot, joita liikkeenomistaja yritystoiminnallaan saavuttaa, ovat hänen omia tuloja ja näin ollen käytettävissä yksityistalouden puolella. (Villa et al. 2007, 21-22)

Vaikka toiminimen omaisuutta ei erotella omistajan omaisuudesta, ovat ne kirjanpidollisesti erillisiä. KPL 1:1 §:n (1997/1336) säädöksen mukaan jokainen, joka harjoittaa liiketäi ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Yksityinen elinkeinonharjoittaja on velvollinen pitämään kirjaa kaikesta harjoittamastaan elinkeinotoiminnasta. Koska toiminimi ja sen omistaja ovat yksi yhtenäinen taloudellinen kokonaisuus, ei yritystoiminnan synnyttämiä velvoitteita erotella omistajan omista velvoitteista. Liiketoiminnasta aiheutuvat velvoitteet ovat yrittäjän omia velvoitteita, mutta samaan aikaan yrittäjä voi käyttää yritysvarallisuuttaan yksityisen puolen velkojen kattamiseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että vaikka toiminimen omistaja onkin elinkeinotoiminnastaan kirjanpitovelvollinen, ei erillistä päätöstä varojen käytöstä yksityistalouden puolella tarvita eikä varojen käyttäminen myöskään ole sidottu elinkeinotoiminnan tuottamaan ylijäämään. (Juote & Ukkola 1998, 16; Villa et al. 2007, 21-22)

2.2.2 Hallinto

Toiminimi ei ole itsenäinen juridinen yksikkö, joten toimiakseen se ei tarvitse erityisiä hallintoelimiä. Hallintoelinten puuttuessa omistaja tekee pääosin itse kaikki elinkeinotoimintaansa liittyvät oikeustoimet, mutta hän on myös oikeutettu valtuuttamaan toisen toimimaan puolestaan noudattamalla valtuutusta koskevia yleisiä periaatteita. Lähtökohteisesti toiminimen muodossa harjoitettu yritystoiminta rahoitetaan yrittäjän omilla varoilla tai siihen tarkoitettulla velalla. Elinkeinotoiminnan rahoitus toimii siis samoin periaattein kuin yksityistalouden rahoitus. (Villa et al. 2007, 22)

Mikäli yksityinen elinkeinonharjoittaminen lopetetaan, on siitä tehtävä kaupparekisteriin lopetusilmoitus. Käytännössä varsinaisia muita toimenpiteitä ei tarvitse tehdä; elinkeinonharjoittaminen loppuu, kun toiminta yksinkertaisesti vain lopetetaan. Toiminnasta mahdollisesti jäänyt ylijäämä jää elinkeinonharjoittajalle suoraan henkilökohtaisen vastuun periaatteen mukaisesti. Vastaavasti elinkeinonharjoittaja henkilökohtaisesti on velvollinen suorittamaan kaikki sitoumuksensa ja velvoitteensa myös varsinaisen elinkeinotoiminnan päätyttyä. (Villa et al. 2007, 22)

2.2.3 Verotus

Yksityisen elinkeinonharjoittajan tulo jaetaan eriytetyn tuloverojärjestelmän mukaan kahteen tulolajiin, ansio- ja pääomatuloon. Jaottelu tehdään nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuus saadaan vähentämällä elinkeinolähteeseen kuuluvista varoista velat. Pääsääntö edellyttää, että erotus lasketaan verovuotta edeltävän vuoden taseen varoista ja veloista. Varoina voidaan huomioida vain veronalaiset varat, jotka kuuluvat elinkeinotoimintaan eli ovat pääasiallisesti elinkeinotoiminnan käytössä. Yksityisen elinkeinonharjoittajan tulosta pääomatuloksi katsotaan enintään 20 % nettovarallisuudesta. Mikäli toiminimi harjoittaa yritystoimintaa vain osan vuotta, tuloksesta pääomatuloa on suhteellisesti laskettu osa. Esimerkiksi neljännesvuoden toimineen yrityksen pääomatuloksi katsotaan 5 % nettovarallisuudesta. (Koponen 2010, 194; Penttilä 2003, 1)

Nettovarallisuuden laskukaavasta voidaan johtaa, että pääomatulon osuus yrityksen verotettavasta tulosta on sitä suurempi mitä varakkaampi yritys on kyseessä. Toisaalta, jos yritystoiminta on hyvin tuottoisaa, mutta vähän pääomaa sitovaa, verotetaan tuloa suurelta osin ansiotulona. Tulojen jakautumisella pääomatuloksi ja ansiotuloksi on keskeinen vaikutus verovelvollisen verorasitukseen. Elinkeinotoiminnan tuottama tappio on vähennettävissä pääomatuloista ja se voidaan vaatia vähennettäväksi joko osittain tai kokonaan. Jos pääomatuloja ei ole, syntyy alijäämää, jonka yrittäjä voi saada vähennetyksi ansiotulojensa verotuksessa tuloverolaissa säädetyn alijäämähyvityksen verran. Kuitenkin, jos elinkeinotoiminnan voidaan tulevaisuudessa odottaa olevan voitollista, kannattaa tappio jättää vähennettäväksi elinkeinotoiminnan tulolähteestä. Tällöin tappio on mahdollista saada hyödynnetyksi pääomatulojen verokantaa korkeammalla verokannalla. (Koponen 2010, 196-197, 201; Penttilä 2003, 2; Ukkola & Vilppula 2004, 45)

Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja tuottaa toiminnallaan voittoa, lisätään se elinkeinonharjoittajan muihin tuloihin. Yritystoiminnan ansiotulo-osuus lisätään yrittäjän muihin ansiotuloihin, esimerkiksi palkkatuloihin. Pääomatulo-osuus vastaavasti lisätään yrittäjän muihin pääomatuloihin. Näin verotus toimitetaan yhteenlaskettujen tulojen mukaan kummankin tulolähteen kohdalla. Kokonaisuudessaan yritystulo on progressiivisesti ve-

rotettavaa ansiotuloa silloin, kun yrityksellä ei ole lainkaan omaa pääomaa. (Koponen 2010, 194-195)

Kuten edellä on todettu, elinkeinonharjoittajan yritysomaisuus on hänen käytettävissään myös yksityistaloudessa. Yhteiskäytöstä huolimatta verotuksen tulolähdejaon vuoksi on tärkeää, että elinkeinotulolähteeseen kuuluva käyttöomaisuus on tarkkaan eroteltu. Esimerkiksi, vaikka kiinteistö olisi katsottavissa osaksi elinkeinon nettovarallisuutta sen vuoksi, että sitä pääosin käytetään elinkeinotoiminnassa, saadaan elinkeinotoiminnan tulosta vähentää vain se menon osa, joka on aiheutunut elinkeinotulon hankkimisesta tai säilyttämisestä. Elinkeinotoimintaan kuulumattomat kulut vähennetään henkilökohtaisen tulolähteen menoina, elleivät ne ole vähennyskelvottomia elantomenoja. Epäselvyyksiä elinkeinotulolähteen ja henkilökohtaisen tulolähteen välisessä jaottelussa syntyy usein esimerkiksi puhelin- ja autokulujen yhteydessä. (Koponen 2010, 197)

2.3 Osakeyhtiön yhtiöoikeudelliset piirteet

Yhtiömuodoista osakeyhtiötä pidetään kaikkein kehittyneimpänä. Vaikka yritystoimintaa perustettaessa luonnollisin ja yksinkertaisin tapa on toiminnan aloittaminen toiminimen muodossa, yrityksen laajentuessa ja liikevaihdon kasvaessa vaihdos osakeyhtiöksi tapahtuu lähes poikkeuksetta, yleensä pääasiassa verotuksellisista syistä. Mikäli yritys toimii tuottoisasti, tulee toiminimestä epäedullisin yhtiömuoto, jossa tehokkaan verosuunnittelun mahdollisuudet ovat erittäin heikot. (Siikarla 2006, 17)

Mähönen & Villa (2006a, 29) pohdiskelevat teoksessaan, mikä osakeyhtiö oikein on. He jakavat osakeyhtiön tärkeimmät tunnusmerkit viiteen peruspiirteeseen. Osakeyhtiötä pidetään yhtiömuotona, jolle on tyypillistä 1) yhtiön täydellinen oikeushenkilöllisyys, jolla tarkoitetaan yhtiön varallisuuden oikeudellista erillisyyttä osakkeenomistajien varallisuudesta sekä yhtiön kelpoisuus tehdä oikeustoimia omissa nimissään, 2) yhtiön osakkeenomistajien rajoitettu vastuu yhtiön veloista, 3) osakkeenomistajille kuuluva jako-osuus yhtiön nettovarallisuuteen, 4) erityisen hallintorakenteen avulla toteutettu johdon ja omistuksen erillisyytensä sekä viimeisenä 5) osakkeiden lähtökohtaisesti vapaa luovutettavuus. Heidän mukaansa kaikki viisi peruspiirrettä täytyvät yleensä silloin, kun kyseessä on

pääomadirektiivin mukainen julkinen osakeyhtiö eli yhtiö, jonka arvopapereilla käydään tai on ainakin mahdollista käydä julkista kauppaa. Myös yksityiset osakeyhtiöt eli ns. ”rajavastuu-yhtiöt” täyttävät ainakin suurimman osan näistä viidestä kriteeristä.

Norri (2006, 35) puolestaan toteaa osakeyhtiön olevan liikeyritys, joka nimenomaisesti omistajien tahdosta on muodostettu sellaiseksi yhtiöksi, jossa osakkaat eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön velvoitteista. Hän katsoo, että osakeyhtiöllä on vain yksi varsinainen tuntomerkki; se on merkitty kaupparekisteriin osakeyhtiönä.

2.3.1 Toiminnan yleiset periaatteet

Kun osakeyhtiölaki uudistettiin vuonna 2006, siihen sisällytettiin joukko yhtiöoikeudellisia periaatteita. Lain esitöistä ilmenee, että näihin lain ensimmäisen luvun yleisiin periaatteisiin voidaan tukeutua silloin, kun asialle ei saada selkoa lain sitä vastaavasta yksityiskohtaisesta säännöksestä. Erityisesti periaatteilla tavoitellaan riittävää turvaa vähemmistöosakkeenomistajille sekä velkojille yhtiön johdon ja määräysvaltaa hallussa pitävien enemmistöosakkeenomistajien väärinkäytöksiä vastaan. (Mähönen et al. 2006, 22) Osakeyhtiön toiminnan keskeiset periaatteet ovat oikeushenkilöllisyys ja osakkeenomistajan rajoitettu vastuu, pääoma ja sen pysyvyys, osakkeen luovutettavuus, toiminnan tarkoitus, enemmistö- ja yhdenvertaisuusperiaate, johdon tehtävä; huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite ja tahdonvaltaisuus (OYL 1:2-9 2006/624).

Osakeyhtiö on osakkeenomistajistaan erillinen oikeushenkilö, joka syntyy rekisteröinnillä (OYL 1:2.1). Osakeyhtiön oikeushenkilöllisyys käsittää sekä oikeuskelpoisuuden että oikeustoimikelpoisuuden. Oikeuskelpoisena osakeyhtiöllä voi olla oikeuksia ja velvollisuuksia, mutta oikeustoimikelpoisuuden saavutettuaan se on kykenevä itsenäisesti niistä myös määräämään. Oikeustoimikelpoisena osakeyhtiö voi itsenäisesti vastata ja olla kantajana tuomioistuimessa sekä omistaa ja hallita omaisuuttaan. Tämä tarkoittaa sitä, että osakeyhtiön oikeudet eivät ole kytköksissä osakkeenomistajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Kummankin tahon velat ovat siis erillisiä; osakeyhtiön velkoja ei voi kohdistaa vaatimuksiaan saamisen perimiseksi osakkeenomistajalle eikä osakkeenomistajan velkoja osakeyhtiölle. Täten osakeyhtiö on omistajista erillinen oikeushenkilö eli itsenäinen

juridinen oikeussubjekti, jonka omaisuus ei kuulu suoraan osakkeenomistajille vaan yhtiölle itselleen. Erillistä oikeushenkilöllisyyttä pidetäänkin syynä siihen, että valtaosa yritystoiminnasta harjoitetaan osakeyhtiömuodossa; henkilökohtaisen vastuun välttäminen yhtiön velvoitteista houkuttelee osakeyhtiötoimintaan. Käytännössä on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, että varallisuuspiirin erillisyydestä huolimatta etenkin pienten ja keskisuurten yhtiöiden osakkeenomistajat usein vastaavat yhtiön sitoumuksista esimerkiksi sopimusperusteisesti tai yhtiön vastuista antamansa pantin muodossa. Näissä tapauksissa osakeyhtiön ja osakkeenomistajan oikeuksien ja velvollisuuksien erillisyyden voidaan ajatella olevan vain näennäinen; loppujen lopuksi osakkeenomistaja kantaa vastuun yhtiön sitoumuksista siinä missä yksityinen elinkeinonharjoittajakin omasta toiminnastaan. (Mähönen et al. 2006, 25-26; Siikarla 2006, 18)

Lain mukaan osakkeenomistajalla on yhtiön toiminnasta vain rajoitettu vastuu, vaikka aiemmin todetun mukaisesti riski on käytännössä huomattavasti konkreettisempi. Rajoitun riskin mukaan osakas voi ainoastaan menettää liiketoimintaan sijoittamansa pääomapanoksen, mikä mahdollistaakin osakeyhtiölle tunnusomaisen omistuksen, rahoituksen ja johtamisen eriytymisen. Rajoitetun vastuun ansiosta omistajien intressit tai tarpeet kontrolloida muiden osakkeenomistajien taloudellista asemaa tai yhtiön johdon toimintaa ovat vähäisiä. (Mähönen et al. 2006, 26-27; Siikarla 2006, 19) Osakkeenomistajien henkilökohtaisen vastuun puuttuminen yhtiön velvoitteita kohtaan ei kuitenkaan poista vastuuta heidän omista velvoitteistaan, joita heillä voi olla sekä yhtiöön että kolmanteen osapuoleen nähden. Tällaiset velvoitteet voivat perustua mm. osakeyhtiölakiin, joka esimerkiksi sääntelee osakkeenomistajan velvoitteesta maksaa yhtiölle merkitsemänsä osakkeet. (Mäntysaari 2002, 45)

Yksi osakeyhtiön toiminnan keskeisistä periaatteista, pääoma ja sen pysyvyys, on sidoksissa osakkeenomistajan rajoitetun vastuun sekä velkojien suojajärjestelmän kanssa. Pääoman pysyvyyttä koskevat säännökset korvaavat osakkaiden henkilökohtaisen vastuun rajoittumista yhtiöön sijoitettuun pääomapanokseen. Velkojien turvaksi säädökset ovat tarpeellisia sen vuoksi, että osakkeenomistajan rajoitettu vastuu luonnollisesti siirtää riskiä omistajalta velkojalle. Yhtiöön sijoitetun pääoman pysyvyyttä on aiheellista tur-

vata juuri riskinjakoon ja oman pääoman ehtoisen sijoituksen viimesijaiseen luonteeseen liittyvistä syistä. (Mähönen et al. 2006, 27-28)

OYL: 1:3 §:n mukaan yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 2 500 euroa ja julkisen osakeyhtiön 80 000 euroa. Samassa lainpykälässä myös todetaan, että yhtiön varoja voidaan jakaa vain siten kuin osakeyhtiölaissa säädetään.

Osakeyhtiöoikeuden yhden peruselementin mukaan osakkeenomistajalla on oltava mahdollisuus realisoida omat osakeomistuksensa aikaan katsomatta. Säännös osakkeen vapaasta luovutettavuudesta takaa kaikille osakkeenomistajille mahdollisuuden niin osakkeidensa luovuttamiseen kuin vastaavasti myös niiden hankkimiseen. Luovutettavuutta voidaan kuitenkin rajoittaa, mikäli yhtiöjärjestyksestä niin ilmenee. Kaikenlainen luovutuksen rajoittaminen ei ole mahdollista edes yhtiöjärjestyksen määräyksellä, sillä siihen hyväksytään vain lunastus- ja suostumuslausekkeet muiden vaihdannanrajoituslausekkeiden ollessa yhtiöoikeudellisesti sitomattomia. Osakkeen vapaa luovutettavuus on keskeisessä asemassa etenkin silloin, kun pääoman pysyvyyden säännös ja velkojien suostumuksen puuttuminen estävät osakkeiden realisoimisen sidotun pääoman palauttamisen kautta. Vapaa luovutettavuus mahdollistaa osakkaan yhtiöstä irrottautumisen näissäkin tilanteissa. (Mähönen et al. 2006, 30; Siikarla 2006, 20)

Laista ilmenee, että osakeyhtiön toiminnan tarkoitus on voiton tuottaminen osakkaille, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Laki ei kuitenkaan sääntele sitä, millä ajanjaksolla ja kuinka paljon voitonjakokelpoisia varoja tulisi olla. Lyhyellä aikavälillä yhtiö saattaa tuottaa tappiota johtuen esimerkiksi siitä, että yhtiö on vastaperustettu. Voittoa voivat pienentää myös mm. pitkän aikavälin tuottojen parantamiseksi tehdyt investoinnit ja tuotekehitystoiminta. Kuitenkin, kaikki toimet yrityksen pitkän aikavälin tuottavuuden parantamiseksi, vaikkakin ne pienentäisivät yhtiön sen hetkistä voittoa, näkyvät viime kädessä osakkeenomistajien osakkeiden arvonnousuna. Yhtiön toiminnan tarkoitus, eli voiton tuottaminen osakkaille, voi siis toteutua myös tavoittelemalla mahdollisimman korkeaa osakkeen arvoa sen sijaan, että pyrittäisiin vain jakamaan suurin mahdollinen määrä varoja. (Siikarla 2006, 20-21)

Myös enemmistö- ja yhdenvertaisuusperiaatteet kuuluvat osakeyhtiön toimintaan liittyviin keskeisiin periaatteisiin. OYL 1:6 §:ssä todetaan, että osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Osakkeenomistajan valtaoikeuden laajuus on suoraan verrannollinen osakkeenomistajan osakeomistuksen suuruuteen yhtiössä; mitä enemmän yhtiöön on sijoitettu sitä suuremman valtaoikeuden se tuottaa, useimmiten äänioikeuden myötä. Yhdenvertaisuusperiaate, jonka mukaan kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin, on pääasiassa sisällytetty lakiin suojaamaan vähemmistöosakkeenomistajia. Periaatteen ansiosta ei enemmistöosakkeenomistajien suosiminen vähemmistön kustannuksella ole mahdollista, vaikka enemmistövallan käyttäminen se ei pystykään estämään. (Mähönen et al. 2006, 36; Siikarla 2006, 21-22)

OYL 1:8 §:ssä on säännelty johdon tehtävästä, jonka mukaan yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua. Pykälä sisältää kaksi vaatimusta. Ensinnäkin johto veloitetaan toimimaan huolellisesti ja toiseksi johdon on toimissaan ajateltava yhtiön etua. Yhtiön edun mukainen toiminta puolestaan käsittää ns. lojaliteettivelvollisuuden, jota on noudatettava niin suhteessa yhtiöön kuin sen kaikkiin osakkeenomistajiinkin. (Siikarla 2006, 23)

Osakeyhtiön toiminnan keskeisistä periaatteista viimeinen käsittelee tahdonvaltaisuutta, jonka mukaan osakkeenomistajat voivat yhtiöjärjestyksessä vapaasti määrätä yhtiön toiminnasta pakottavan sääntelyn ja hyvän tavan puitteissa. Osakeyhtiölain pakottava sääntely kohdistuu pääasiassa velkojien suojaan, osakkeenomistajien vähemmistön suojaan ja erilaisiin viranomaisiin suunnattuihin toimiin, mutta muutoin asioista voidaan lähtökohtaisesti sopimuksenvaraisesti säätää. (Airaksinen et al. 2007a, 41; Mähönen et al. 2006, 53-54)

2.3.2 Hallinto

Osakeyhtiölaissa on joukko säännöksiä, jotka sääntelevät yritysjohdon toimintaa ja yhtiön hallintaa. Lakipykälät määrittävät, miten yrityksen hallinta on järjestettävissä, mikä on yrityksen johdon toimivalta, mitä johdon voidaan edellyttää tekevän sekä, miten johdon

toimet voidaan pitää kontrollissa. Säänneltyjä kokonaisuuksia ovat etenkin hallituksen suhde sekä toimitusjohtajaan että osakkeenomistajiin eli osakeyhtiön yhtiökokoukseen. Osakeyhtiön hallinnon järjestämisen tulisi noudattaa hyvää hallintotapaa. Hyvä hallintotapa käsittää yrityksen hallinnan ja yritysjohton valvonnan, mutta myös yrityksen sidosryhmät on otettava laajasti huomioon. Hyvällä hallintotavalla pyritään erilaisin välinein löytämään ratkaisut osakkeenomistajien ja yritysjohton välisiin intressiristiriititilanteisiin. Hyvän hallintotavan kokonaisuudesta käytetään nimitystä agenttiteoria, joka tarkoittaa kahden tai useamman tahon välistä toimeksiantosuhdetta, jossa päämieheksi kutsuttu taho antaa agentiksi kutsutulle taholle tehtävän suoritettavaksi rahallista korvausta vastaan. Yritysjohto eli agentti suorittaa tehtäviä osakkeenomistajan eli päämiehen lukuun. (Mähönen & Villa 2006c, 48-50)

Osakkeenomistajalla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen ja yhtiökokouksessa päätöksentekoon, mikäli hän on merkittynä osakeluetteloon tai hän on ilmoittanut saantonsa yhtiölle esittäen siitä luotettavan selvityksen (OYL 5:1, 5:6). Yhtiökokous tosin muodostuu vain kokouksessa läsnä olevista tai laillisesti edustetuista yhtiön osakkeenomistajista. Päätökset siis sitovat myös poissa olevia osakkeenomistajia, mikäli kokous on ollut laillisesti koolle kutsuttu ja päätökset ovat syntyneet asianmukaisessa järjestyksessä. Päätös ei luonnollisesti myöskään saa rikkoa osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä. (Mähönen & Villa 2006c, 53-54)

Osakeyhtiölaissa on säädöksiä varsinaisesta ja ylimääräisestä yhtiökokouksesta. Varsinainen yhtiökokous on pidettävä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, kun taas ylimääräinen yhtiökokous säännellään pidettäväksi ilman ajankohtarajoituksia vain, jos yhtiöjärjestyksessä niin määrätään tai hallitus katsoo siihen olevan aihetta. Myös osakkeenomistaja, tilintarkastaja tai hallintoneuvosto voi vaatia ylimääräisen kokouksen pitämistä tietyin edellytyksin. Ylimääräisen yhtiökokouksen käsiteltävät asiat eivät ole ennalta määrättyjä, mutta varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettävät asiat ovat tarkkaan säänneltyjä. Tilikausittain pidettävän varsinaisen yhtiökokouksen päätettäviin asioihin lukeutuvat tilinpäätöksen vahvistaminen, taseen osoittaman voiton käyttäminen, yritysjohton vastuuvapaudesta päättäminen, hallituksen ja mahdollisen hallin-

toneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valitseminen sekä muut varsinaiselle yhtiökokoukselle kuuluvat asiat, joista yhtiöjärjestyksessä määrätään. (OYL 5:3)

OYL 6 luvussa säännellään myös osakeyhtiön yhtiöoikeudellisten toimielinten välistä tehtävänjakoa eli määritetään yhtiökokouksen, hallintoneuvoston, hallituksen ja toimitusjohtajan toimivallat. Osakeyhtiön ainoa pakollinen toimielin on hallitus, mutta yhtiön johtoon voi kuulua myös toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto (OYL 6:1). Ainoalla pakollisella toimielimellä, hallituksella, on yleistoimivalta, joka tarkoittaa, että hallituksen tehtävä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (OYL 6:2). Hallituksen yleistoimivalta kattaa kaiken, jota lain tai yhtiöjärjestyksen määräyksellä ei ole määrätty yhtiön muiden toimielinten suoritettavaksi. Toimitusjohtajan yleisiin tehtäviin puolestaan kuuluu yhtiön juoksevan hallinnon hoitaminen hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtaja vastaa mm. yhtiön kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon järjestämisestä luotettavalla tavalla. (OYL 6:17) Mikäli yhtiöjärjestyksessä on määrätty hallintoneuvostosta, kuuluu sen tehtäväpiiriin hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevan yhtiön hallinnon valvominen (OYL 6:21). Vastuuketju toimielinten välillä etenee seuraavasti: yhtiökokous valitsee hallituksen ja hallitus valitsee toimitusjohtajan. (Airaksinen et al. 2007a, 321; Mähönen & Villa 2006c, 134-135).

2.3.3 Varojen jakaminen

Lähtökohtaisesti osakeyhtiön tarkoitus on voiton tuottaminen osakkeenomistajilleen. Varojen jakamisesta on tarkat säännökset osakeyhtiölaissa, joten tuotetun voiton jakaminen miten tahansa ei ole mahdollista. Yhtiön varojen vapaa käyttöönotto rahana tai muuna yhtiön omaisuutena ei ole osakkeenomistajille mahdollista. (Mähönen & Villa 2006b, 279)

Syy varojenjakorajoituksille on löydettävissä osakeyhtiön toiminnan yleisistä periaatteista. Siihen vaikuttavat niin osakkeenomistajien rajoitettu vastuu yhtiön velvoitteista kuin velkojensuojan ytimenä toimiva pääoman pysyvyys. Maksunsaantijärjestys on johdettavissa osakkeenomistajien rajoitetusta vastuusta. Koska osakkeenomistajat eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön velvoitteista, ei heillä myöskään voi olla ensisijaista

oikeutta voitonjaossa. Maksunsaantijärjestyksestä on säädetty turvaamaan yhtiön muiden sijoittajien asemaa osakkeenomistajien opportunistista käyttäytymistä vastaan. Myös vaatimus maksukykyisyyden säilymisestä varojenjakotilanteessa on säädetty velkojien suojaksi. (Airaksinen et al. 2007b, 20; Mähönen & Villa 2006b, 279-280)

Yhtiön varoja voidaan jakaa osakkeenomistajille vain sen mukaan kuin osakeyhtiölaissa säädetään. Laillisesti varoja voidaan jakaa vain neljällä tavalla: 1) voitonjaolla eli osinkona ja varojen jakamisella vapaan oman pääoman rahastosta, 2) osakepääoman alentamisella, 3) omien osakkeiden hankkimisella ja lunastamisella, 4) yhtiön purkamisella ja rekisteristä poistamisella. Mikäli yhtiön varat vähenevät tai sen velat lisääntyvät ilman liiketaloudellista perustetta muunlaisten liiketapahtumien seurauksena, on kyseessä laitton varojenjako. (OYL 13:1) Varojenjako on laitton myös silloin, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden (OYL 13:2). Esimerkiksi yhtiön vapaan oman pääoman jakaminen yhtiöjärjestyksessä määrättyjen vähennysten tekemisen jälkeen on mahdollista, jos OYL 13:2 §:ssä säädetty yhtiön maksukykyisyys säilyy yhä varojenjaon jälkeenkin. Jaon on perustuttava vahvistetun tilintarkastetun tilinpäätöksen mukaiseen tasetestaukseen, jonka jälkeen on suoritettava maksukykyisyystesti. Huomionarvoista on, että tasetesti yksin ei ole riittävä peruste maksukykyisyyden toteamiselle. Tasetestin mukaan jaettavissa olevien varojen määrä saattaa olla todellisuutta suurempi esimerkiksi realisoitumattomien tulosvaikutteisesti kirjattujen arvonnousujen vuoksi. Varojenjaon laillisuus on vielä varmistettava maksukykyisyystestin avulla, jonka tarkoitus on varmistaa, ettei yhtiö jaa varoja maksukykyisyyttä vaarantavalla tavalla, vaikka tasetestauksen mukaan se olisikin mahdollista. (Immonen & Nuolimaa 2007, 176; Mähönen & Villa 2006b, 312, 323-324)

2.3.4 Verotus

Osakeyhtiö on omistajistaan erillinen, itsenäinen verovelvollinen. Tuloa verotetaan osakeyhtiön tulona, eikä sitä jaeta sen osakkeenomistajille verotettavaksi kuten esimerkiksi avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön ollessa kyseessä. Osakeyhtiön verotettava tulos syntyy veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotuksena. Osakeyhtiö

maksaa verotettavasta tulostaan tuloveroa yhteisöverokannan mukaan, joka verovuodesta 2012 alkaen on 24,5 %. (Verohallinto 2012a)

Osakeyhtiön saamaa tuloa käsitellään kolmen eri tulolähteen mukaisesti. Tulolähteitä voidaan pitää yhtiön sisäisinä laskentayksikköinä, joista tulojen ja menojen kohdistamisen jälkeen saadaan tulolähteen verotettava tulo. Tuloverotus on tulolähdekohtaista nettoverotusta. Yhteenlasketuista nettotuloista muodostuu koko verovuoden verotettava tulo, josta maksetaan yhteisöveroa edellä mainitun prosentin mukaisesti. (Wikström 2006, 135-136)

Verovelvollisen tulolähteet ovat elinkeinotulolähde, maatalouden tulolähde ja henkilökohtainen tulolähde eli ns. muun toiminnan tulolähde. Osakeyhtiön kaikki tulot ja menot on sisällytettävä johonkin edellä mainituista tulolähteistä, sillä pääsääntöisesti osakeyhtiö on verovelvollinen kaikista tuloistaan. Muun toiminnan tulolähteen katsotaan olevan eräänlainen jäännöstulolähde, sillä kyseiseen tulolähteeseen sijoitetaan kaikki ne tulot, jotka eivät ole luettavissa elinkeinotuloihin tai maatalouden tuloihin. Tietyt, erikseen määritellyt osakeyhtiön tulot ovat verovapaita. Tällaisiksi katsotaan esimerkiksi osakkeiden luovutusvoitot ja yhtiön saamat osingot tietyissä tapauksissa. Vähennyskelpoisia menoja ovat puolestaan kaikki elinkeinotoimintaan liittyvät menot. Tosin verovapaiden tulojen hankkimiseen käytetyt menot eivät luonnollisestikaan ole vähennyskelpoisia samoin kuin eivät ole myöskään erät, jotka on erikseen määriteltä vähennyskeltottomiksi. Pääosin osakeyhtiön tulot on sijoitettavissa elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, jonka verotettavan nettotulon laskemisessa noudatetaan, mitä elinkeinoverolaissa on säädetty. (Mähönen & Villa 2009, 77-78)

Osakeyhtiön tuottama tappio on tuloverolaissa säädetyn mukaan vähennettävissä seuraavan 10 verovuoden voitollisista tuloksista siinä järjestyksessä kuin ne ovat syntyneet. Kyseistä tappiontasausjärjestelmää kutsutaan *carry forward* -tyyppiseksi järjestelmäksi. Tappiot ovat tulolähdekohtaisia. Siten esimerkiksi osakeyhtiön elinkeinotoiminnan verotettavasta tulosta on vähennettävissä vain aikaisemmilta verovuosilta vahvistetut samanlaiset tappiot. Toisessa tulolähteessä syntynyt tappio ei siis ole vähennettävissä toisen tulolähteen voitosta. Tästä seuraa, että osakeyhtiö voi joutua maksamaan veroa

kirjanpidollisen tuloksen tappiollisuudesta huolimatta. Tulolähdekohtaisuuden lisäksi tappiot ovat myös tulolajikohtaisia. Esimerkiksi elinkeinotulolähteeseen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio voidaan vähentää vastaavasti vain käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista. (Mähönen & Villa 2009, 78-79)

Yhtiön osakkeenomistajalleen antamaa tuloa verotetaan joko osakkeenomistajan saamana osinkona tai osakkeenomistajan osakkeiden luovutuksesta saamana tulona. Perinteisesti muilla tavoin kuin osinkoina jaetut varat on katsottu luovutukseksi tai luovutusta vastaavaksi toimeksi. Jos siis osakkeenomistaja luovuttaa osakkeensa ulkopuoliselle, sovelletaan luovutusvoittoverotusta osinkoverotuksen sijaan. Maksetut osingot eivät pääosin ole vähennettävissä maksajayhtiön menoista. (Mähönen & Villa 2009, 421, 425)

Luonnollisten henkilöiden eli yhtiön osakkeenomistajien saamien osinkojen verotus määritellään sen mukaan, onko osingot peräisin julkisesti noteeratusta yhtiöstä vai muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä. Julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadusta osingosta 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Veronalainen osuus luetaan verovelvollisen verotettavaan pääomatuloon, josta verotukseen menee pääomaverokannan mukaisesti 30 % (vuonna 2012). Kuitenkin, jos pääomatulojen yhteismäärä ylittää 50 000 euroa kalenterivuoden aikana, ylimenevästä osasta veroa on maksettava 32 % pääomatuloverotuksen progressiosta johtuen. Osinkoa jakavan julkisesti noteeratun yhtiön omalla nettovarallisuudella ei ole vaikutusta osingonsaajan verotukseen. Jos osingonjaon on suorittanut julkisesti noteeraamaton yhtiö, saadun osingon verokohtelu riippuu yhtiön matemaattisesta arvosta. Pääsääntöisesti osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeen verovuoden matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosentin vuotuista tuottoa. Jos verovelvollisen saamien tällaisten osinkojen määrä vuodessa ylittää 60 000 euroa (vuonna 2012), ylimenevästä osasta 70 % on pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Verovapaan osingon raja on asetettu henkilökohtaiseksi, jotta rajan kiertäminen nostamalla osinkoa useasta yhtiöstä ei olisi mahdollista. Jos yhtiön osingonjakopäätös ylittää yhdeksän prosenttia yhtiön osakkeiden matemaattisesta arvosta, rajan ylittävästä osingosta 70 % verotetaan saajan ansiotulona ja 30 % katsotaan verovapaaksi. Ansiotuloverotukseen menevä osa verote-

taan normaalisti progressiivisen valtionveroasteikon mukaan. (Koponen 2010, 215-216; Verohallinto 2012b)

Osakeyhtiön nettovarallisuus lasketaan yhtiön varojen ja velkojen erotuksena ottamalla huomioon osakeyhtiön kaikkien tulolähteiden varat ja velat. Osakkeen matemaattisen arvon laskennassa käytetään nettovarallisuutta, joka on laskettu yhtiön verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaan. Tämän verovuoden aikana saatu osinko jaetaan verovapaaksi osingoksi sekä pääomatulona ja ansiotulona verotettavaksi osingoksi saman verovuoden matemaattisen arvon perusteella. (Koponen 2010, 220)

2.4 Toiminimen ja osakeyhtiön vertailua

Toiminimen ja osakeyhtiön vertailussa keskeisin ero liittyy yhtiön hallintaan; toiminimessä hallinnoimisen tarve on huomattavasti vähäisempi. Koska toiminimessä yrittäjä vastaa liikkeensä kaikista sitoumuksista omalla, henkilökohtaisella omaisuudellaan, ei sääntelylle esimerkiksi velkojien suojasta ole tarvetta. Osakeyhtiö on osakkeenomistajistaan erillinen oikeushenkilö, mistä johtuu, että omistajan vastuu yrityksen sitoumuksista rajoittuu hänen yhtiöön sijoittamaansa osakepääomaan. Osakkeenomistajan rajoitettu vastuu taas johtaa erityisen sääntelyn tarpeeseen mm. velkojien suojasta. Osakeyhtiömuotoinen toiminta vaatiikin enemmän byrokratiaa, joka sitouttaa huomattavan määrän voimavaroja erilaisten toiminimelle kuulumattomien vaateiden vuoksi tehden osakeyhtiömuodon hallinnoimisesta monimutkaisempaa. (Leppiniemi & Walden 2009, 155)

Toiminimessä yrittäjän henkilökohtaisesta vastuusta johtuu, että yrityksellä ei ole omaa erillisvarallisuutta, vaan omaisuus kuuluu yrittäjälle itselleen. Täydellisen henkilökohtaisen vastuun vastapainoksi yrittäjä saa käyttää yritysomaisuutta myös yksityistaloutensa puolella, jolloin hänelle syntyy yksityisottoihin rinnastettavaa yksityiskäyttöä. Hänellä on oikeus esimerkiksi yksityisottoihin ilman erinäisiä selvityksiä tai erityisveroseuraamuksia. Osakeyhtiössä vastaavia mahdollisuuksia ei ole. Pääosin osakkeenomistajan oikeudet yhtiön varoihin ovat samanlaiset kuin muidenkin ulkopuolisten. Luvaton varojenjako voidaan verotuksessa määritellä peiteltyksi osingonjaoksi, josta aiheutuvat veroseu-

raamukset voivat olla hyvinkin ankarat eritoten, kun otetaan huomioon veronkorotus ja viivästysseuraamukset. (Leppiniemi & Walden 2009, 155; Niskakangas 2004, 37) Säännökset peiteltyyn osingonjaon verotuksesta löytyvät VML 29 §:stä (1995/1558).

Myös verotus eroaa merkittävästi toiminimessä ja osakeyhtiössä. Toiminimen muodossa harjoitetusta yritystoiminnasta ansaittu tulo verotetaan yrittäjän tulona eriytetyn tuloverojärjestelmän mukaan ansio- ja pääomatulona. Osakeyhtiössä tuloa puolestaan verotetaan yhtiön tulona ja yhtiön osakkeenomistajalleen antamana tulona. Osakeyhtiön tulona verotettavaa tuloa verotetaan yhteisöverokannan mukaan ja verotettava tulos saadaan vähentämällä veronalaisista tuloista vähennyskelpoiset menot. Yhtiön osakkeenomistajalleen antaman tulon verotuksessa sovelletaan joko osinkoverotusta tai luovutusvoittoverotusta. Tarkemmin verotettavan tulon kohtelua on tarkasteltu edellä kumpaakin yhtiömuotoa käsittelevässä nimenomaisessa kappaleessa.

3 YHTIÖMUODON MUUTOS

3.1 Taustaa

Nopealla syklillä muuttuva toimintaympäristö luo jatkuvasti paineita yritystoiminnalle. Yritysrakenteet kohtaavat jatkuvia muutostarpeita toimintaympäristön muuttuvien edellytysten sekä yritystoimintaan kohdistuvien vaatimusten seurauksena. Vaatimuksia tulee useilta eri tahoilta; yrityksen jokainen sidosryhmä haluaa maksimoida oman etunsa. Esimerkiksi työntekijät odottavat toiminnalta jatkuvuutta työsuhteiden säilymiseksi. Tavara- ja palvelusantajat ja asiakkaat puolestaan vaativat toiminnalta tehokkuutta lisäarvon luomiseksi ja sitä kautta asiakassuhteiden jatkuvuuden takaamiseksi. Veronsaajat taas haluavat yrityksen toiminnan olevan mahdollisimman kannattavaa veronmaksukyvyntaakaamiseksi ja osakkeenomistajat luonnollisesti odottavat osakkeen arvon nousua, joka loisi edellytykset entistä paremmille vuotuisille tuotoille osinkoina. Mikäli yrityksen sidosryhmät ovat tyytymättömiä yrityksen tehokkuuteen, vaatimukset tuottavuuden ja kannattavuuden lisäämisestä luovat paineita erilaisten yritysjärjestelyiden toteutukselle, esimerkiksi juuri yhtiömuodon muutoksille. (Järvenoja 2007, 19)

Lakari (2009, 50, 53) mainitsee tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuvan yrityksen luovuttamisen olevan yksi syy muutostarpeelle. Hänen mukaansa joissakin tilanteissa toiminnan yhtiöittäminen on järkevää, sillä osakeyhtiön osakkeet kaupan kohteena ovat houkuttelevampia kuin esimerkiksi henkilöyhtiön yhtiöosuudet. Lisäksi hän toteaa, että toiminimimuotoisen yrityksen luovuttaminen itsenäisenä yritysyksikkönä ei edes ole mahdollista, vaan luovutuksena siirtyisivät ainoastaan yrittäjän elinkeinotoiminnan varat. Toiminimen yhtiöittämisen peruste voi olla esimerkiksi halu muuttaa yrityksen luovutuksesta saatava voitto eri tavalla verotetuksi.

Yhtiömuodon muutos tarkoittaa toimintamuodon muuttamista. Osassa tapauksista vain oikeudellinen muoto muuttuu oikeushenkilöllisyyden säilyessä samana kun taas toisissa oikeushenkilöllisyydenkin vaihdetaan. Yhtiömuodon muutoksella on vaikutuksia niin omistajien asemaan kuin velkavastuuseen ja vakuuksiin liittyviin seikkoihin. Myös verotuskykyiset ovat keskeisessä asemassa. (Immonen 2008, 425)

Velkojien oikeuksia ei voida huonontaa ilman velkojien suostumusta. Yhtiömuotoa muuttaessa on erikseen sovittava velkojien kanssa velka- ja muiden vastuiden muuttumisesta. Tietyissä tapauksissa velvoitteiden muuttumiset voivat seurata myös suoraan laista. Esimerkiksi, vaikka osakeyhtiö ottaisi nimen omistajan velvoitteet vastattavakseen apporttiperustamisen yhteydessä, säilyy myös toiminimen omistajan henkilökohtainen velkavastuu velvoitteista, elleivät velkojat häntä nimenomaisesti siitä vapauta. Yhtiömuodon muutosta käsittelevät normit suhtautuvat velvoitteisiin kahdella tavalla. Mikäli kyseessä on yleisseuraanto, velvoitteet siirtyvät kerralla suoraan lakiin vedoten, eikä erillisiin siirtotoimenpiteisiin ole tarvetta. Erityisseuraannossa velvoitteiden siirtämiseksi taas tarvitaan nimenomaisia toimenpiteitä kunkin siirrettävän velvoitteen kohdalla erikseen. Oikeushenkilöllisyyden vaihtuminen vaikuttaa keskeisesti velvoitteiden käyttäytymiseen. Esimerkkinä, jos oikeushenkilöllisyys vaihtuu, velvoitteet yleensä käyttäytyvät erityisseuraannon mukaisesti. (Immonen 2006, 426, 428)

Yhteisölakeihin ei ole erillisesti kirjoitettu säännöksiä koskien toiminimen muuttamista osakeyhtiöksi. Laissa elinkeinotulon verottamisesta säädetään yhtiömuodon muutoksista. EVL 51c §:n (1968/360) mukaan yhtiömuodon muutosten osalta noudatetaan, mitä TVL 24 ja 28 §:ssä (1992/1535) toimintamuodon muutoksista säädetään. TVL 24 § sääntelee yhtiömuodon muutosten veroseuraamuksia. TVL 28 § puolestaan sääntelee yritysjärjestelytoimenpiteisiin kuuluvia sulautumista ja jakautumista, jotka tosin eivät kuulu tämän tutkimuksen aihepiiriin. Tämän tutkimuksen kannalta olennaisena säännöspuolesta yhtiömuodon muutoksille toimivat siis TVL 24 § sekä EVL 51c §.

TVL 24 §:n keskeinen periaate on, että yhtiömuodon muutos voidaan suorittaa ilman siitä aiheutuvia tuloveroseuraamuksia yritykselle tai sen omistajille, jos muutos toteutetaan säännöksessä määriteltyjen vaatimuksien mukaan. Säännöksessä otetaan kantaa menojen vähennysoikeuksiin uudessa yritysmuodossa sekä yrityksen verovuoteen muutettaessa yritys osakeyhtiöksi. Myös ohjeistus siirtävästä omaisuudesta sekä osuuksien ja osakkeiden omistusajot kuuluvat säännöksen sisältöön. Säännökset tappioiden siirtymisestä uudelle yritysmuodolle ja varallisuuden siirroista yrityksestä omistajille eivät löydy kyseisestä lakipykälästä. Jos muodonmuutoksessa ei noudateta, mitä TVL 24 §:ssä

säädetään, yritys lakkaa, jolloin yrityksen ja omistajien verotuksessa sovelletaan purkautumista koskevia säännöksiä. (Järvenoja 2007, 494)

Koponen (2010, 252-253) pitää verotuksellisia syitä keskeisinä yhtiömuodon muutoksessa. Hänen mukaansa toiminnan harjoittaminen usein aloitetaan toiminimen muodossa, koska kyseinen yhtiömuoto vastaa parhaiten suppeasta omistajapohjasta seuraaviin kysymyksiin. Yksinkertainen hallintomuoto yksinkertaistaa niin päätöksentekoa kuin yhtiön varojen siirtämistä yksityistalouden puolelle. Kuitenkin, kun yritystoiminta muuttuu yhä kannattavammaksi ja verotettavaa tulosta kertyy runsaasti, on yhtiömuodon muuttaminen osakeyhtiöksi perusteltua sen edullisuuden vuoksi. Myös yrityksen omistuspohjan muutos tai yrityksen myynti ovat syitä, joiden vuoksi yhtiön muodonmuutokseen ryhdytään. Teoksessaan Koponen listaa viisi keskeistä kysymystä, jotka ainakin tulisi huomioida ennen kuin yhtiömuodon muutosta koskevat päätökset tehdään. Ensinnä hän kehottaa selvittämään, aiheuttaako muodonmuutos tuloveroseuraamuksia yritykselle tai sen omistajalle. Toiseksi on oltava selvillä, missä kohdin verotuksellisesti omistajat omistavat uuden yrityksen. Kolmantena seikkana täytyy huomioida arvonnä- ja varainsiirtoverotuksen vaikutukset muodonmuutoksessa. Neljänneksi on mietittävä yrityksen mahdollisten tappioiden käyttäytyminen muutoksessa ja viimeisenä seikkana tulee olla tietoinen, miten paljon yrityksen varoista on mahdollista tehdä yksityiskäyttöönottoja.

3.2 Jatkuvuuden periaate ja identiteetin säilyminen

Yritysmuodon muutoksessa keskeisenä periaatteena on jatkuvuuden periaate. Käytännössä periaatteella tarkoitetaan sitä, että yhtiömuodon muutos ei muuta yrityksen verotuksellista asemaa. (Järvenoja 2007, 495) TVL 24 § pohjautuukin jatkuvuuden periaatteelle ja säännöksessä mainitaan, että yhtymän ei katsota verotuksessa purkautuvan eikä liikkeen, ammatin tai metsätalouden harjoittajan lopettavan toimintaansa, mikäli aikaisemmin toiminnan harjoittamisessa käytetyt varat ja velat siirretään uuteen yhtiömuotoon samoista arvoista.

Järvenoja (2007, 498) katsoo jatkuvuusperiaatteen olevan jaettavissa kolmeen ulottuvuuteen: luonne-, arvo- ja toimintajatkuvuuteen. Ensimmäkin todetaan, että aikaisemman

liiketoiminnan varojen ja velkojen on siirryttävä uuteen yhtiömuotoon säilyttäen luonteensa entisenlaisena (luonnejatkuvuus). Toisekseen on huomioitava, että siirtyvien varojen ja velkojen on oltava kirjanpidollisesti ja verotuksellisesti samoissa arvoissa (arvojatkuvuus). Vielä kolmanneksi jatkuvuuden periaatteen noudattamiseksi edellytetään, että aikaisemmin harjoitettu yritystoiminta säilyy luonteeltaan sellaisenaan, vaikka yhtiömuotoa muutetaankin (toimintajatkuvuus).

Osittain identtisyiden säilymiseen liittyvät ominaispiirteet menevät päällekkäin jatkuvuuden periaatteeseen sisältyvien ulottuvuuksien kanssa, sillä identtisyiden säilyminen edellyttää myös luonne- ja toimintajatkuvuutta. Yrityksen liiketoiminnan tulee siis jatkua laadullisesti ennallaan ja yrityksen on säilyttävä samanlaisena liiketoimintakokonaisuutena, jona se taseesta ja tuloslaskelmasta on nähtävissä. Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että uusi yritys on sama kuin vanha yritys, joten vanha yritys tulee sijoittaa uuteen yritykseen sellaisenaan tai lähes sellaisenaan. Uuden yrityksen on myös muodostettava sama tulolähde kuin vanhan yrityksen, joten yrityksen tulonhankintaomaisuus tulisi säilyä lähes ennallaan. Huomionarvoista on, että yhtiömuodon muutosta toteutettaessa vanhalle yhtiömuodolle kuulunutta omaisuutta voidaan jättää siirtämättä uudelle yhtiölle, mikäli omaisuuden määrä tai merkitys elinkeinotoiminnan harjoittamiselle on vähäinen. Jos ulkopuolelle jätettävä omaisuus kuitenkin on katsottavissa merkittäväksi, yrityksen identiteetti katkeaa, mistä puolestaan johtuu yrityksen verotuksellinen purkautuminen. (Järvenoja 2007, 499-500)

Alla oleva korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu kuvaa tilannetta, jossa yhtiön identtisyiden katsottiin katkeavan, koska toiminnalle merkittävää omaisuutta oli muodonmuutoksessa jätetty siirtämättä perustettavalle yhtiölle.

***KHO 1999/1927** Maanviljelijän ja hänen puolisonsa tarkoitus oli perustaa osakeyhtiö jatkamaan heidän yhdessä harjoittamaansa lypsykarjataloutta. Maatalouden varat ja velat siirtyisivät perustettavalle osakeyhtiölle maatalousmaan ja talousrakennusten jäädessä puolisojen omistukseen. Tuloverolain 24 §:n 1 momentin säännös ei tullut sovellettavaksi, koska harjoitetun maatalouden ei katsottu toimintamuodon muutoksessa säilyttävän identtisyyttään. (Finlex 2012a)*

Yhtiömuodon muutoksen onnistumiseksi on täytettävä vaatimukset sekä jatkuvuuden periaatteen noudattamiseksi että identiteetin säilyttämiseksi. Jos jatkuvuuden tai identtisyden kuitenkin katsotaan katkenneen, on sillä verotuksellisia seuraamuksia. Jos yrityksen verohenkilöllisyys vaihdoksen yhteydessä muuttuu, voi siitä seurata toimintavaurauksen ja mahdollisten muiden varausten purkautuminen, kulumista nopeampien poistojen palautuminen ja mahdollisten arvonnousujen realisoituminen veronalaiseksi tuloksi sekä tappioiden vähennysoikeuden katkeaminen. (Järvenoja 2007, 501-502)

3.3 Verotus yhtiömuodon muutoksessa

Yhtiömuotoa muutettaessa on otettava huomioon monenlaisia verotuksellisia seikkoja. Kysymys siitä, voidaanko yhtiömuodon muutos toteuttaa ilman tuloveroseuraamuksia, on keskeisessä asemassa. Tuloveroseuraamuksista selvittää, mikäli muutoksesta huolimatta yritys säilyttää identiteettinsä ja kirjanpidossa noudatetaan jatkuvuusperiaatetta. Nämä edellytykset täyttämällä yrityksen verotuksellinen jatkuvuus muutoksen jälkeen on siis mahdollinen. (Myrsky & Linnakangas 2006, 258)

Toiminnan ei katsota loppuvan, mikäli kirjanpidossa noudatetaan tasejatkuvuutta eli aikaisemmin harjoitettuun toimintaan liittyvät varat ja velat siirretään samoista arvoista uuteen yhtiöön. Toiminnan on myös jatkuttava uudessa yhtiössä. Lisäksi yksityisen elinkeinonharjoittajan on yksin merkittävä kaikki perustamansa osakeyhtiön osakkeet verotuksellisen identtisyden säilyttämiseksi. Tosin heti yhtiön perustamisen jälkeen yrittäjän on mahdollista ottaa uusia osakkaita myymällä merkitsemiään osakkeita. Uusien osakkaiden hankkimiseksi voidaan myös järjestää suunnattu osakeanti. (Immonen 2008, 430; Tikkanen & Salin 2002, 98)

Esimerkki muodonmuutoksen yhteydessä tapahtuneesta identtisyden katkeamisesta useamman merkitsijän vuoksi löytyy korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta vuodelta 2002.

***KHO 2002/35** Kaksi tavarankuljetusta harjoittanutta kuorma-autoilijaa perustivat osakeyhtiön jatkamaan heidän kummankin erikseen toiminimellä aikaisemmin harjoittamaa toimintaa ja merkitsivät kumpikin puolet yhtiön osakkeista.*

Kumpikin siirsi elinkeinonharjoittamiseensa kuuluneet varat ja velat osakeyhtiöön kirjanpitoarvoistaan. Tuloverolain 24 §:n 1 momentin 1 kohta ei tapaukseen soveltunut, koska tuo säännös edellyttää liikkeen- tai ammatinharjoittajan yksin merkitsevän toimintaa jatkavan osakeyhtiön osakkeet. Elinkeinoharjoittajan liikeomaisuuden luovutukseen sovellettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 51 b §:n 1 momentin säännöstä. (Finlex 2012b)

Kun toiminimi muutetaan osakeyhtiöksi, on muutostilikauden verotus jaettavissa kahteen osaan. Elinkeino toiminnasta saatua tuloa verotetaan toiminimen harjoittajan tulona osakeyhtiön kaupparekisteriin merkitsemiseen asti, jonka jälkeen tulo katsotaan verotuksessa osakeyhtiön tuloksi. (Tikkanen & Salin 2002, 98-99) Mikäli toiminimessä on tehtyjä toimintavarauksia, ne purkautuvat verotettavaksi tuloksi sinä verovuonna, jolloin osakeyhtiö on rekisteröity toimintaa jatkamaan. Poistojen sallittua määrää on muutoksen yhteydessä rajoitettu. TVL 24:2 §:ssä säädetään, että sinä verovuonna, jona yhtiömuodon muutos on tapahtunut, osakeyhtiö saa vähentää sille siirtyneen käyttöomaisuuden hankintamenosta ja muista pitkävaikutteisista menoista poistoina enintään määrät, jotka vastaavat verovuoden enimmäispoistoja vähennettynä toiminimen verotuksessa verovuonna hyväksyttävien poistojen määrällä. (Immonen 2008, 432)

Kuten edellä jo todettiin, yhtiömuotoa muutettaessa yrityksen tulonhankintaomaisuus tulisi säilyä olennaisilta osilta. Tästä on johdettavissa, että toiminimen harjoittajalla on ennen yhtiömuodon muutosta oikeus ottaa liikkeen omaisuutta yksityiskäyttöön, jos yksityiskäyttöön siirretty omaisuus ei olennaisesti muuta yhtiön tulonhankintaomaisuuden kokonaisuutta. Tällä tavoin varmistetaan jatkuvuuden periaatteen säilyminen. Vaikka olennaisuuden säilymistä tulee aina arvioida tapauskohtaisesti, tavallisesti verotuskäytännössä on sallittu esimerkiksi yhtiön toimitiloina toimivien rakennusten siirtämättä jättäminen, mikäli ne muutoksen jälkeen vuokrataan liiketoiminnan käyttöön. (Immonen 2008, 432)

Säännös yksityisen elinkeinonharjoittajan yksityiskäyttöön otosta löytyy EVL 51 §:stä. Säännöksen mukaan verovelvollisen ottaessa liikkeestään yksityiskäyttöön omaisuutta, luovutushinnaksi katsotaan sen alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Jos yksityiskäyttöön otetun hyödykkeen arvo on laskenut, ei tulou-

tusta tältä osin tapahdu, sillä kun käypää arvoa vastaava todennäköinen luovutushinta on alkuperäistä hankintamenoa alempi, sovelletaan sitä verovelvollisen eduksi. Yksityiskäyttönottosäännös ei johda myöskään arvonnousun tuloutumiseen, vaan ns. ennenaikaisten kulukirjausten tuloutumiseen. (Myrsky & Ossa 2008, 171) Poistojen osalta tuloutukseen otetaan huomioon vain jo aiemmin verotuksessa hyväksytyt poistot (Myrsky & Linnakangas 2006, 254). Mikäli siirron ulkopuolelle jätettävissä olevaa omaisuutta on ylimääräisten voittovarojen muodossa, kannattaa ne nostaa yksityisnostoina ennen yhtiömuodon muutoksen toteuttamista. Nostettavaksi tarkoitetun määrän voi myös kirjata taseeseen velaksi osakeyhtiön myöhemmin maksettavaksi, jos rahavarojen nostaminen heti ei ole mahdollista. (Tikkanen & Salin 2002, 100)

Yksityisottojen suorittamisessa ennen yhtiömuodon muutosta on olemassa riskinsä. On mahdollista, että yksityisotoin nostetut varat katsotaan peitellyksi osingonjaoksi, jos yksityisnostojen tarkoituksena on siirtää omistajalle voittovaroja, jotka todellisuudessa realisoituvat vasta osakeyhtiön tulokseen. Peitellyn osingonjaon edellytysten täytyminen on mahdollista etenkin silloin, kun edellisen yhtiömuodon oma pääoma on alentunut negatiiviseksi yksityisottojen vuoksi. (Koponen 2010, 254)

Muutosprosessi toiminimestä osakeyhtiöksi tarkoittaa yhtiöoikeudellisesti uuden yhtiön perustamista varsinaisen yhtiömuodon muutoksen sijasta. Liiketoiminta siirretään apportina perustettavalle osakeyhtiölle. Tästä seuraa varainsiirtoverovelvollisuuden syntyminen, jos toiminimestä uuteen yhtiöön siirrettävään omaisuuteen kuuluu kiinteistöjä tai osakkeita, koska varat omistava oikeushenkilö vaihtuu. (Honkamäki & Pennanen 2010, 342, 344) Arvonlisäverotuksessa puolestaan noudatetaan muutokseen sovellettavaa tasejatkuvuutta. Huolimatta muodonmuutoksen yhteydessä tapahtuvan y-tunnuksen ja samalla siis arvonlisäverotunnisteen muutoksesta, ei muutokseen liity arvonlisävero-seuraamuksia, jos yrityksen identiteetti säilyy ja muutos toteutetaan asianmukaisten säädösten mukaisesti. (Ukkola & Vilppula 2004, 97-98)

3.4 Osakeyhtiön perustamisprosessi ja apporttiperustaminen

Kun toiminimi muutetaan osakeyhtiöksi, puhutaan käytännössä yhtiömuodon muutoksesta, vaikka tosiasiallisesti kyse on siis toiminimen siirtämisestä osakeyhtiöön varoineen ja velkoineen apporttina eli kokonaan uuden osakeyhtiön apporttiperustamisesta. Tällöin noudatetaan, mitä säädetään osakeyhtiön perustamisesta sekä merkintähinnan maksamisesta apporttina. Muutos tapahtuu perustamalla osakeyhtiö jatkamaan aiemmin toiminimen muodossa harjoitettua toimintaa. Osakeyhtiön velat ja osakepääoma on tultava katetuksi yhtiöön apporttina sijoitettavalla varallisuudella. Osakkeenomistajien osakkeiden omistusaika alkaa muodonmuutoksesta. (Immonen 2008, 426, 428; Koponen 2010, 253; Myrsky & Linnakangas 2006, 262)

Osakeyhtiön perustamisesta säädetään OYL 2 luvussa. OYL 2:1 §:n mukaan yhtiön perustamiseksi on laadittava kirjallinen perustamissopimus. Samassa säännöksessä todetaan, että allekirjoittamalla perustamissopimuksen osakkeenomistaja merkitsee perustamissopimuksesta ilmenevän määrän osakkeita. Lisäksi, kun kaikki osakkeet on merkitty, merkinnän peruuttaminen ei ole mahdollista ilman erillistä sopimista. OYL 2:2 §:ssä puolestaan säädetään perustamissopimuksen sisällöstä. Pykälästä ilmenee, että perustamissopimuksessa on poikkeuksetta mainittava ainakin sopimuksen päivämäärä, kaikki osakkeenomistajat ja heidän merkitsemät osakkeet, osakkeesta yhtiölle maksettava määrä eli merkintähinta, osakkeen maksuaika sekä yhtiön hallituksen jäsenet. Tarvittaessa sopimuksessa on oltava maininta myös yhtiön toimitusjohtajasta, hallintoneuvoston jäsenistä ja tilintarkastajista. Lisäksi perustamissopimuksen yhteyteen on liitettävä yhtiöjärjestys, josta säädetään OYL 2:3 §:ssä. Säännöksen mukaan yhtiöjärjestyksestä on käytävä ilmi ainakin yhtiön toiminimi, kotipaikkana toimiva Suomen kunta ja toimiala. Tilikaudesta voi määrätä vaihtoehtoisesti joko perustamissopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä.

Osakeyhtiön perustamisprosessi muodostuu pääasiassa neljästä vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan jo edellä mainittu perustamissopimus allekirjoituksineen. Seuraavassa vaiheessa tulee merkitä osakkeet, joka sekin tulee tehdyksi lainmukaisen perustamissopimuksen allekirjoittamisella. Kolmanneksi osakkeista on suoritettava yhti-

ölle merkintämaksu, jonka jälkeen viimeisenä toimenpiteenä on yhtiön ilmoittaminen rekisteröitäväksi kaupparekisteriin sekä yhtiön rekisteröinti. Osakeyhtiö katsotaan syntyneeksi, kun se on rekisteröity ja rekisteröinti kuulutettu. Rekisterimerkinnällä on konstitutiivinen eli oikeutta luova vaikutus. (Mähönen & Villa 2006c, 8)

Osakeyhtiö vastaa sen puolesta tehdyistä sitoumuksista vasta siitä lähtien, kun yhtiö on saavuttanut oikeushenkilöllisyytensä eli silloin, kun se tulee merkityksi kaupparekisteriin. Edellä mainitusta johtuu, että perustamissopimuksen kirjoittamisen jälkeen kyseessä ei varsinaisesti vielä ole osakeyhtiö, vaan ns. esiyhtiö. Esiyhtiöllä ei voi olla sitoumuksia tai velvoitteita, joten vielä rekisteröimättömän yhtiön puolesta toimineille jää vastuu itselleen. Yhtiön perustaminen ei vielä tarkoita yhtiön oikeudellista olemassaoloa. (Hannula & Kari 2004, 80)

Menetelmää, jossa osakkeiden merkitsijä luovuttaa osakkeen merkintähinnan maksuksi osittain tai kokonaan muuta omaisuutta kuin rahaa, kutsutaan apportiksi. OYL:ssa on pyritty erinäisin säännöksiin varmistamaan, että apporttiomaisuuden todellinen arvo on yhtenevä yhtiön kirjanpitoon merkittävän arvon kanssa. Tällaisia säännöksiä ovat mm. apportiksi kelpaavan omaisuuden määrittely sekä vaatimus tilintarkastajan lausunnosta apportin arvosta. (Kyläkallio et al. 2008, 101-102)

Mikäli merkintähinnan maksu suoritetaan apporttina, tulee siitä olla määräys perustamissopimuksessa. Lisäksi perustamissopimuksessa on oltava selvitys apporttiomaisuuden sekä sillä suoritettavan maksun yksilöinnistä. Myös omaisuuden arvostamiseen vaikuttavat seikat ja arvostamisessa käytettävät menetelmät on eriteltävä. (OYL 2:6) Apporttina käytettäväksi kelpaa sellainen omaisuus, jolla on taloudellista arvoa yhtiölle. Taloudellista arvoa yhtiölle tuovat pääasiassa likvidi rahoitusomaisuus sekä omaisuus, jota yhtiö tarvitsee harjoittaakseen varsinaista liiketoimintaansa. Kiinteän omaisuuden apporttina luovuttamista säädellään MK 2:1 §:ssä (1995/540). (Kyläkallio et al. 2008, 102-103)

Kun apporttina yhtiölle tuleva omaisuus on liike, esimerkiksi juuri yksityisen elinkeinonharjoittajan yritys, käytetään sen arvon arvioinnin pohjana yleensä tilinpäätösasiakirjoja. Arvoa arvioitaessa tulisi käyttäytyä kuin kyseessä olisi yrityskauppa. Käytettäviin tilin-

päätöstietoihin onkin tehtävä asianmukaiset oikaisut mm. poistojen ja erilaisten varausten osalta. Jos siirtyvän yhtiön toiminnan, toiminnan kannattavuuden tai taloudellisen aseman katsotaan muuttuneen tilinpäätöshetken jälkeen, on muutos huomioitava arvoa määritettäessä. (Kyläkallio et al. 2008, 104-105)

3.5 Toiminimen muuttaminen osakeyhtiöksi

Tämä osio perustuu kokeneen taloushallinnon asiantuntijan näkemysten ja kokemusten pohjalle. Osion aineisto on kerätty haastattelemalla häntä. Haastattelu on toteutettu puolistrukturoituna haastatteluna eli aiheen käsittely on edennyt vapaasti keskustellen ennalta määrättyjä teemoja käsitellen. Haastattelussa esitetyt teemat löytyvät liitteestä I. Aihetta käsitellään käytännön näkökulmasta mieltien, mitkä syyt yleisimmin ovat muutoksen takana, miten muutosprosessi käytännössä etenee ja mitä kaikkea prosessin aikana on otettava huomioon, miten oman pääoman eria käsitellään sekä miten vakuuksia kohdellaan muutostilanteessa. Lisäksi pohditaan osakeyhtiömuodosta ulos saatavien varojen edullisuutta osakeyhtiön lopettamistilanteessa sekä arvioidaan tilitoimiston roolia asiakkaiden neuvonantajana.

3.5.1 Muutoshalukkuuteen johtavat keskeisimmät syyt

Yhtiömuodon muutokseen voi vaikuttaa monet eri tekijät. Pitkällä tähtäimellä syynä voivat olla suunnitelmallisuutta vaativat laajemmat kokonaisuudet, kuten liiketoimintakauppa, sukupolvenvaihdos, koko osakekannan myynti toiselle yhtiölle tai fuusio. Tutkielmassa keskitytään kuitenkin syihin, joiden voidaan ajatella olevan ennemminkin lyhyen tähtäimen tavoitteita ja jotka voivat johtaa muutospäätöksen tekemiseen kevyemmän pohdinnan tuloksena. Tällaisia yleisiä syitä ovat etenkin imago, verotus ja osakeyhtiön yhtiöoikeudellinen piirre omistajistaan erillisenä verovelvollisena. (Haastateltava X 2012)

Ensimmäinen muutoshalukkuuteen johtava keskeinen tekijä on imago. Yritykset ovat erittäin tarkkoja siitä, minkälaisen kuvan ne itsestään antavat ulospäin. Tietynlaisen imagon tavoitteleminen on osa jokaista päätöstä, joka yritystoiminnan toteuttamiseksi tehdään. Halutun imagon saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi ollaan usein valmiita teke-

mään myös suurempia, kauaskantoisempia ratkaisuja, kuten yhtiömuodon muutoksia. Toiminimen ja osakeyhtiön tapauksissa imagollinen kysymys on selvä – osakeyhtiöllä on vahvempi imago kuin toiminimellä. Yhteistyökumppanit saattavat kokea osakeyhtiön statuksen parempana kuin toiminimen. (Haastateltava X 2012)

Toisena tärkeänä tekijänä pidetään verotuksellisia seikkoja. Verotuksen kannalta yhtiömuodolla on suuri vaikutus, sillä eri yhtiömuotoja verotetaan hyvin eri tavoin. Yhtiömuodosta ja verotettavan tulon suuruudesta riippuen verotuksen edullisuus voi vaihdella todella paljon. (Haastateltava X 2012)

Kun edullisuutta lasketaan, on ensinnäkin huomioitava verotettavan yritystulon suuruus. Kun yritystoiminta saavuttaa tietyn kannattavuustason ja kun hyvän voitontuottamiskyvyn voidaan katsoa olevan pysyvää, tulee osakeyhtiömuotoinen toiminta toiminimeä edullisemmaksi. Yritystulon verotus yhteisöverokannan (24,5 %) mukaan tulee tällöin edullisemmaksi kuin tulon verottaminen yrittäjän henkilökohtaisena tulona eli ansio- ja pääomatulona (pääomatulo 30 % tai 32 %). Toiseksi on arvioitava tulevaisuuden varojennostotarvetta, sillä osakeyhtiössä toiminimen mahdollistamat yksityisötöt eivät ole sallittuja. Toiminimen harjoittajan yritystoiminnallaan saavuttamat tuotot ovat käytettävissä myös yksityistalouden puolella, mutta osakeyhtiöstä rahaa voi nostaa pääosin vain palkkana tai osinkona. Palkkatuloa verotetaan kunnallisveron lisäksi progressiivisesti valtion tuloveroasteikon mukaan osakkaan ansiotulona ja julkisesti noteeraamattoman yhtiön jakamasta osinkotulosta verovapaaksi katsotaan määrä, joka vastaa yhdeksää prosenttia yhtiön edellisen tilinpäätöksen nettovarallisuudesta. Jos osinko nostetaan yli verovapaan yhdeksän prosentin, ylimenevästä osuudesta 70 % on ansiotulona verotettavaa tuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Edullisuutta tavoiteltaessa onkin tärkeää jo etukäteen tietää, missä määrin varoja on tarkoitus nostaa palkkatulona ja missä määrin osinkotulona. (Haastateltava X 2012)

Verotuksen edullisuutta laskettaessa olisi hyvä tarkastella osakkaan henkilökohtaista rahan tarvetta. Palkkatulon verotuksen tulisi olla samalla tasolla kuin yhtiön verotuksen eli palkan tulisi asettua sellaiselle tasolle, ettei sitä verotettaisi suuremmalla veroprosentilla kuin kulloinkin voimassa oleva yhteisöverokanta. Palkan lisäksi osakas voi nostaa

ajopäiväkirjan mukaan yhtiöstä verovapaita korvauksia, kuten kilometrikorvauksia ja päivärahoja, jotka ovat vähennyskelpoisia yhtiön kirjanpidossa. Elinkeinonharjoittaja sen sijaan vähentää kyseiset korvaukset ainoastaan verotuksessa yritystoiminnan tulosta. (Haastateltava X 2012)

Osakeyhtiöstä varoja voidaan nostaa myös lainan muodossa, mutta vaihtoehtona se ei ole edullinen. Esimerkiksi, jos osakkaalla on lainaa vielä vuoden viimeisenä päivänä, tulee se verotettavaksi osakkaan pääomatulona eli verotus tapahtuu pääomaverokannan (30 % tai 32 %) mukaan lainan yhteismäärästä riippuen. Koska pääomatuloveroprosentti on korkeampi kuin yhteisöveroprosentti, varojen nostaminen lainan muodossa tulee kalliiksi. Lisäksi on muistettava, että lainalle on aina annettava turvaava vakuus. (Haastateltava X 2012)

Kolmantena lyhyen tähtäimen tekijänä yhtiömuodon muuttamiseen kannustaa osakeyhtiön asema omistajastaan erillisenä verovelvollisena. Osakeyhtiötä verotetaan omana juridisena yksikkönä, kun taas elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnasta saatuun tuloon lisätään yrittäjän muut tulot, minkä kautta verotus voi nousta todella korkeaksi. Esimerkiksi toiminimen harjoittaman yritystoiminnan ansiotulo-osuus lisätään yrittäjän muihin ansiotuloihin, jolloin lopullisen verotettavan ansiotulon noussut yhteismäärä kiristää progressiivista tuloverotusta entisestään. Mikäli toiminimen haltijalla on muitakin kuin elinkeinotuloja, on elinkeinotoiminnan siirtäminen osakeyhtiön alle kannattavaa yhtiön erillisen verosubjektiuden ansiosta saavutettavien etujen vuoksi. (Haastateltava X 2012)

Mikäli yhtiömuodon muutos halutaan suorittaa ilman tuloveroseuraamuksia, on kirjanpidossa noudatettava tasejatkuvuuden periaatetta. Lisäksi säilyttääkseen yhtiön identiteetin elinkeinonharjoittajan tulee merkitä kaikki osakeyhtiön osakkeet. Esimerkiksi, jos toiminimen tulonhankintaomaisuus on merkittävän suuri, se siirretään osakeyhtiölle tasejatkuvuutta noudattaen kirjanpitoarvosta, eikä toiminimelle synny verotettavaa tuloa eli vältytään veroseuraamuksilta. Jos toiminimi lakkautettaisiin ja kalusto sen jälkeen myytäisiin osakeyhtiölle kirjanpitoarvoa korkeammalla käyvällä arvolla, syntyisi toiminimelle myyntivoitto, joka verotettaisiin toiminimen tulona. (Haastateltava X 2012)

3.5.2 Muutostoimenpiteet käytännössä

Elinkeinonharjoittajan tehtyä päätöksen muuttaa toiminimi osakeyhtiöksi laaditaan toiminimen kirjanpidosta välitilinpäätös. Välitilinpäätöksen avulla selvitetään oman pääoman riittävyys osakepääoman maksamiseksi. Jos toiminimen oma pääoma ylittää osakeyhtiössä vaadittavan vähimmäisosakepääoman, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin yhtiömuodon muutoksen toteuttamiseksi. Jos taas toiminimen oma pääoma syystä tai toisesta jää negatiiviseksi, on mietittävä keinoja negatiivisuuden korjaamiseksi. Tällaisia keinoja ovat elinkeinonharjoittajan yksityissijoitus toiminimeen tai kaluston käyvän arvon selvittäminen. Kun toiminimen kirjanpidossa on huomattava kalusto, saattaa olla, että kaluston käypä arvo on selvästi kirjanpitoarvoa korkeampi. Tällöin elinkeinonharjoittaja pyytää ulkopuolisen arvion kaluston todellisesta taloudellisesta arvosta.

Välitilinpäätöksen ja kaluston käyvän arvon määrittämisen jälkeen laaditaan osakeyhtiön perustamissopimuksen liite, jossa todetaan, että elinkeinonharjoittaja on päättänyt sijoittaa toiminimen apporttina osakeyhtiöön. Samalla todetaan, että elinkeinonharjoittajalla on oikeus merkitä apporttina tietty määrä perustettavan osakeyhtiön osakkeita. Lisäksi on todettava, mistä apporttiomaisuus koostuu, esimerkiksi kuljetuskalustosta. Perustamiskirjan liitteellä on maininta myös siitä, että toiminimen varat ja velat siirtyvät tasearvoiltaan toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle ja osakeyhtiö ottaa vastatakseen kaikista toiminimen veloista ja velvoitteista riippumatta siitä, onko oikeusperuste olemassa laadintahetkellä, tai syntykö se myöhemmin ennen osakeyhtiön rekisteröintiä. Tietyn päivämäärän mukaisen välitilinpäätöksen perusteella annetaan osakeyhtiölain mukainen selvitys apporttiomaisuuden arvosta ja arvostamiseen vaikuttavista seikoista.

Taulukko 1. Esimerkki annettavasta selvityksestä pohjana välitilinpäätös (Haastateltava X 2012)

Aineelliset hyödykkeet		Pitkäaikaiset velat	
Kuljetuskalusto	193 000,00	Lainat rahoituslaitoksilta	142 743,74
Sijoitukset	100,00	Lyhytaikaiset velat	
Myyntisaamiset	92 868,51	Lainat rahoituslaitoksilta	29 200,00
Siirtosaamiset	334,20	Ostovelat	34 203,26
Rahat ja pankkisaamiset	11 013,52	Muut velat	9 662,93
		Siirtovelat	26 775,44
VARAT YHTEENSÄ	297 316,23	VELAT YHTEENSÄ	242 585,37
OIKAISTU OMA PÄÄOMA xx.xx.2012		54 730,86 euroa	

Kun taulukossa 1 kuvatuunlainen selvitys on tehty, todetaan, että taseen mukainen oma pääoma on positiivinen 3 845,93 euroa, joka on nähtävissä malliyhtiön välitilinpäätöksen taseesta (liite II) ja oikaistu oma pääoma on positiivinen 54 730,86 euroa, joka on nähtävissä edellä esitetystä esimerkistä. Yhtiöllä on riittävästi omaa pääomaa osakepääoman maksamiseksi. Pysyvät vastaavat on arvostettu laskelmassa käyvin arvoon. Toiminimen oma pääoma päivä ennen osakeyhtiön rekisteröintiä, joka ylittää 2 500 euroa, kirjataan yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Apporttiomaisuutena suoritettava maksu on 2 500 euroa, joka koostuu sovitusta määrästä osakkeita. Elinkeinonharjoittaja eli tuleva yhtiön osakas päivää ja allekirjoittaa perustamissopimuksen liitteeseen. (Haastateltava X 2012)

Seuraavaksi laaditaan osakeyhtiön yhtiöjärjestys ja perustamissopimus, joka päivätään ja allekirjoitetaan. Tilintarkastaja tarkistaa kaikki edellä mainitut asiakirjat liitteineen ja antaa rekisteriviranomaiselle lausunnon selvityksestä ja siitä, oliko omaisuudella luovutushetkellä vähintään osakepääoman maksua vastaava taloudellinen arvo osakeyhtiölle. Lausunnon perustaksi tilintarkastaja hankkii tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva todistusaineistoa. (Haastateltava X 2012)

Osakeyhtiö laatii yritys- ja yhteisötietojärjestelmään perustamisilmoituksen, jolla tiedot ilmoitetaan kaupparekisteriin ja verohallintoon. Samassa yhteydessä toiminimi lakkauteaan eli tehdään lopetusilmoitus sekä kaupparekisteriin että verohallinnon rekistereihin. Jos osakeyhtiön nimi on sama kuin toiminimellä oy:llä lisättyä, tulee toiminimen haltijan antaa suostumus nimen käyttämiseen. Perustamisilmoituksen liitteenä lähetetään perustamissopimus, yhtiöjärjestys, selvitys oman pääoman riittävydestä, kalustoluettelo, väli-tilinpäätös ja tilintarkastajan lausunto. Kaupparekisterin kulloinkin voimassa oleva osakeyhtiön perustamiseen liittyvä kaupparekisterimaksu tulee olla maksettuna ennen ilmoituksen lähettämistä. (Haastateltava X 2012)

3.5.3 Kokous- ja kirjanpitokäytäntö

Ennen yhtiömuodon muutoksen toteuttamista pidetään yhtiökokous. Yhtiökokouksessa päätetään osakeyhtiön perustamisesta eli laaditaan perustamissopimus ja yhtiöjärjestys. Lisäksi yhtiökokouksessa on määrä valita hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat yhtiöjärjestyksessä laadittujen määräysten mukaan. Jos yhtiölle valitaan toimitusjohtaja, tarvitaan hallituksen kokouksen päätös. Kun osakeyhtiö on perustettu ja yhtiöstä on merkintä kaupparekisterissä, pidetään hallituksen kokous, jossa todetaan yhtiön merkitseminen kaupparekisteriin osakeyhtiönä. Lisäksi päätetään, että osakeyhtiö ottaa vastatakseen toiminimen vastuut ja sitoumukset, kuten lyhyt- ja pitkäaikaiset velat sekä tilien käyttöoikeudet. (Haastateltava X 2012)

Toiminimi tekee normaalin tilinpäätöksen osakeyhtiön rekisteröintiä edeltävälle päivälle. Toiminimen tulos verotetaan muutospäivään saakka elinkeinonharjoittajan ansio- ja pääomatulona. Toiminimen varat ja velat siirretään tasearvoistaan osakeyhtiön avavaan taseeseen. Jatkuvuuden periaatteen ja identiteetin säilymisen kannalta on ratkaisevaa, että varojen ja velkojen siirto todella tapahtuu juuri tasearvoistaan. Ainoastaan oman pääoman erät kirjataan, kuten perustamissopimuksen liitteellä on todettu eli osakepääomaan ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Osakeyhtiön aloittavia kirjauksia tehtäessä osakepääomaan on luonnollisesti siirrettävä vähintään 2 500 euron suuruinen vähimmäisosakepääoma ja määrän ylittävät varat kirjataan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Yleensä näin toimitaan, sillä osakepääoma on sidottua pää-

omaa, kun puolestaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta yrittäjä voi nostaa varoja milloin tahansa, kuitenkin niin, että yhtiön oma pääoma säilyy positiivisena. (Haastateltava X 2012)

Negatiivisen oman pääoman tapauksessa asian korjaamiseksi on olemassa seuraavia mahdollisuuksia. Yhtiön osakas voi antaa yhtiölle pääomalainan tai sijoittaa varoja sijoitetun oman pääoman rahastoon. Nämä erät otetaan huomioon arvioitaessa oman pääoman riittävyttä. Oman pääoman negatiivisuuden korjaaminen on mahdollista myös käyvän arvon laskelmalla, jos yrityksen tulonhankintaomaisuuteen kuuluu huomattava kalusto. Arvostamalla kalusto käypään arvoon on mahdollista todentaa, että yritysomaisuus kattaa pääoman negatiivisuuden. Tällä tavoin oma pääoma saadaan positiiviseksi, vaikka arvonkorotuksia ei varsinaisesti kirjatakaan. (Haastateltava X 2012)

Negatiivisen pääoman laskelmaa varten tehtävän omaisuuden käyvän arvon määrittelyn suorittaa aina ulkopuolinen taho. Ulkopuolisen tahon on oltava alan ammattilainen, jonka voidaan olettaa omaavan laajan tietämyksen arvostuksen kohteena olevasta omaisuudesta. Esimerkiksi kuljetuskaluston ollessa kyseessä käyvän arvon voi määrittellä autoliike. Seuraavaksi esitettävällä malliyrityksen laskelmalla havainnollistetaan, kuinka kaluston käyvän arvon määrittelyllä on mahdollista kattaa negatiivinen oma pääoma, kun käypä arvo on kirjanpitoarvoa korkeampi. (Haastateltava X 2012)

Taulukko 2. Kaluston käyvän arvon määrittely, yritys X (Haastateltava X 2012)**Kaluston käyvän arvon määrittely xx.xx.2012**

Kaluston kirjanpitoarvo		98 600,97
Kaluston käypä arvo		
Arvo xx.xx.2012	262 000,00	
Käypä arvo vähintään		262 000,00
Käypä arvo - kirjanpitoarvo		163 399,03
Vahvistetut tappiot	2007	-65 160,29
	2008	-584,22
	2009	-60 966,25
	2010	-9 818,32
	2011	-18 538,23
		8 331,72
Piilevä verovelka	24,50 %	2 041,27

Taulukon 2 laskelmasta on nähtävissä, kuinka kaluston arvostamisen jälkeen kaluston todellinen arvo on kirjanpitoarvoa huomattavasti korkeampi. Näin ollen käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotuksena vielä viime vuosien vahvistettujen tappioiden vähennysten jälkeenkin varoja jää negatiivisen oman pääoman kattamiseksi. Ottamalla vielä huomioon piilevän verovelan vaikutukset voidaan varmistua, että verosta huolimatta varoilla on mahdollista korottaa omaa pääomaa. Käyvän arvon määrittämiseksi tehty laskelma osoittaa, että yhtiömuodon muutos voidaan tehdä, koska kaluston todellinen arvo on korkeampia kuin käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo.

Koska yhtiömuodon muutoksen yhteydessä yhtiö saa uuden y-tunnuksen, on verottajalta haettava ennakkopäätös siitä, saako yhtiö vähentää mahdolliset elinkeinotoiminnan aikaiset tappiot yhtiön verotettavasta tulosta eli voidaanko katsoa, että toiminta on jatkunut yhtäjaksoisesti elinkeinotoiminnan alusta alkaen. (Haastateltava X 2012)

3.5.4 Vakuudet ja yritysKiinnitykset yhtiömuodon muutoksessa

Osakeyhtiön omistajistaan erillisestä verovelvollisuudesta johtuu, että osakeyhtiöllä voi olla velkojen vakuutena omia vakuuksia, jotka kohdistuvat yhtiön omaisuuteen. Yhtiön kiinteään omaisuuteen kohdistuvat kiinnitykset, yhtiön omistaman osakehuoneiston osakkeet ja yhtiön omaisuuteen kohdistuvat yritysKiinnitykset voidaan pantata yhtiön velkojen vakuudeksi. Kun yhtiön omat vakuudet eivät riitä, tarvitaan myös osakkeenomistajan antamia henkilökohtaisia vakuuksia yhtiön vastuiden kattamiseksi. Jos toiminnan harjoittaja on antanut henkilökohtaisia vakuuksia toiminimen velkojen vakuudeksi, rahoittaja todennäköisesti vaatii, että henkilökohtaiset vakuudet siirretään osakeyhtiön lainojen vakuudeksi yhtiömuodon muutoksen jälkeen. Annetuista henkilökohtaisista vakuuksista on siis vastattava henkilökohtaisesti. Edes toiminnan yhtiöittämisen myötä osakkeenomistajalle myönnetty rajoitettu vastuu ei todennäköisesti mahdollista jo aiemmin tehtyjen henkilökohtaisten sitoumusten sivuuttamista. Jos osakkeenomistaja on henkilökohtaisesti pantannut esimerkiksi omakotitaloonsa kohdistuvia kiinnityksiä yhtiön velkojen vakuudeksi, voidaan yhtiön konkurssitilanteessa käyttää tätä vakuutta lainan maksujen kuitaamisessa. (Haastateltava X 2012)

Koska muodonmuutoksen yhteydessä y-tunnus vaihtuu, tehdään velkojan ja velallisen välillä uudet panttaukset velkojen vakuuksista. Kun yritysomaisuuteen kuuluu kalustoa, johon kohdistuu velkaa, eikä yhtiö ole hakenut kalustoon kohdistuvia yritysKiinnityksiä, vaan velan vakuutena on henkilökohtaisia vakuuksia, nämä vakuudet pantattaisiin myös osakeyhtiön velan vakuudeksi. Kun kalustoa hankitaan rahoitusyhtiön lainavaroin, kalusto on yleensä velan vakuutena. Nämä vakuudet eivät ole siirrettävissä ilman lainan antanutta rahoitusyhtiön hyväksyntää, vaikka muutoin siirrolle ei olisikaan estettä y-tunnuksen vaihtumisesta huolimatta. Mikäli edellä mainitun tilanteen kalustoon olisi haettu yritysKiinnityksiä, tulee osakeyhtiölle hakea uudet yritysKiinnitykset. Ennen muodonmuutoksen toteuttamista on kaikilta sopimuskumppaneilta saatava hyväksyntä muutokselle heitä koskeviin sitoumuksiin liittyen. (Haastateltava X 2012)

3.5.5 Muodonmuutoksen jälkeinen vapaaehtoinen selvitystilamenettely

Kun osakeyhtiö lopetetaan, varat on mahdollista saada ulos melko kevyellä verotuksella. Ajatus toiminnan lopettamisesta osakeyhtiömuodossa voi jopa olla yksi peruste yhtiömuodon muutokselle. (Haastateltava X 2012) Jos osakeyhtiö päätetään lopettaa vapaaehtoisen selvitystilamenettelyn kautta, tulee kyseeseen omaisuuden luovutusvoiton verotusta koskevat asiat. Lähtökohtaisesti luovutusvoitto katsotaan veronalaiseksi tuloksi riippumatta siitä, kuinka kauan omaisuus on ollut luovuttajan omistuksessa sekä siitä, miten hän on saanut omaisuuden (ostamalla, lahjana, perintönä jne.). Luovutusvoitto on verovelvolliselle pääomatuloa ja hän on ilmoitusvelvollinen kaikesta saamastaan luovutusvoitosta. Luovutusvoitto verotetaan varsinaisesta maksuajankohdasta riippumatta osana sen verovuoden tuloa, jonka aikana sitova kauppa tai muu luovutussopimus on tehty. (Verohallinto 2012c)

Luovutusvoitto voidaan laskea kahdella tavalla: 1) vähentämällä omaisuuden luovutushinnasta eli saadusta vastikkeesta hankintamenon ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä tai 2) vähentämällä hankintameno-olettama. Hankintameno-olettamaa käytetään vähennyksen perustana, jos olettamana mukaan laskettu vähennys on hankintamenon ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärää suurempi. Voiton laskemiseksi käytetään tapaa, joka on verovelvolliselle edullisempi. Tosin hankintameno-olettaman käyttö on mahdollista vain tapauksissa, joissa luovutusvoiton verotus on TVL:n alaisuudessa. Lisäksi verovelvollisen on oltava joko luonnollinen henkilö tai kuolinpesä. (Verohallinto 2012c)

Hankintameno-olettaman suuruus riippuu omaisuuden omistajan pituudesta luovutushetkellä. Jos luovuttaja on luovutushetkellä omistanut omaisuuden alle 10 vuotta, luovutusvoittoa laskettaessa luovutushinnasta voidaan hankintameno-olettamana vähentää aina vähintään 20 % luovutushinnasta. Jos omistusaika luovutushetkellä on vähintään 10 vuotta, saadaan luovutushinnasta vähentää 40 %:n suuruinen määrä. (Verohallinto 2012c)

Osakeyhtiöstä ulos saatujen varojen edullisuutta voidaan hyvin kuvastaa seuraavalla yksinkertaisella esimerkillä. Ajatellaan, että 10 vuotta sitten ostettu hyödyke on myyty ja luovutushintana on ollut 100 euroa. Vaadittavan aikarajan täytyessä hankintameno-olettaman mukaan luovutushinnasta voidaan vähentää 40 % eli tässä tapauksessa 40 euroa, jolloin luovutusvoitoksi saadaan 60 euroa. Koska luovutusvoittoa verotetaan verovelvollisen pääomatulona, verotetaan summaa 30 %:n verokannalla, jolloin verotukseen luovutusvoitosta menee kokonaisuudessaan vain 18 euroa. Voidaan siis todeta, että hankintameno-olettamaa käyttämällä omaisuuden luovutuksesta maksetaan veroa vain 18 %.

Hankintameno-olettamaan laskettava yhtäjaksoinen omistusaika katkeaa, kun omaisuus yhtiömuodon muutoksessa siirretään lakkautettavasta yhtiöstä perustettavaan yhtiöön. Esimerkiksi, jos toiminimi muutetaan osakeyhtiöksi, aloitetaan omaisuuden omistujan laskeminen osakeyhtiön perustamisesta. On kuitenkin olemassa ennakkotapaus, jossa omaisuuden omistujan on katsottu jatkuvan huolimatta yhtiömuodon muutoksesta. Toisin sanoen, osakeyhtiön omaisuus on syystä tai toisesta katsottu kuuluvaksi osakeyhtiölle jo siitä lähtien, kun hankinta on tehty toiminimessä. Tällöin 40 %:sta hankintameno-olettamaa on kyetty hyödyntämään jo ennen kuin osakeyhtiön perustamisesta on kulunut 40 %:in vaadittavat 10 vuotta. Kyseessä on kuitenkin vain yksi ennakkotapaus, joten laajemmalti vastaavaan menettelyyn ei ainakaan vielä ole otettu kantaa. (Haastateltava X 2012)

3.5.6 Tilitoimiston rooli asiakkaiden ”olkapäänä”

Tilitoimisto on yrittäjän vahva taustatuki. Henkilökunnan asema taloushallinnon ammattilaisina ja asiakkaiden tärkeinä neuvonantajina voi joskus johtaa myös harmillisiin tilanteisiin. Yrittäjien taloushallinnon hoitajat ovat monesti ainoita, jotka pystyvät ohjeistamaan ja auttamaan monissa liike-elämän ratkaisuisissa. Kirjanpitäjillä on monesti useiden vuosien kokemus yrityksen taloushallinnon hoidosta, mikä merkitsee sitä, että he ovat ainoita yrittäjän itsensä lisäksi, jotka ovat yrityksen asioista perillä. Usein tämä saattaa johtaa siihen, että pelkkä asioiden hoitaminen taloushallinnon alalla ei enää riitä, vaan kirjanpitäjien puoleen käännyttään myös henkilökohtaisten ongelmatilanteiden,

esimerkiksi yhtiömuodon muutoksen yhteydessä syntyvien yhtiökumppanuusriitojen ollessa kyseessä. Tahattomasti erimielisyyksien ratkaisijaksi joutuminen on aina ikävää, sillä ammatillisten asioiden lisäksi näissä tilanteissa tarvitaan erinomaisia sosiaalisia taitoja. On hallittava tasapainoilu kiistakumppaneiden välillä. Tärkeintä kuitenkin on pysytellä neutraalina ja pyrkiä säilyttämään ongelmaan tietynasteinen etäisyys tilanteen mahdollistamalla tavalla. (Haastateltava X 2012)

Yhtiömuodon muutosten yhteydessä pahimmat ongelmat syntyvät tilanteissa, joissa kaksi henkilöä, esimerkiksi avoimen yhtiön yhtiömiehet, omistavat yhtiönsä puoliksi ja näin ollen tulevat uuden osakeyhtiön osakkaiksi tasaosuuksin. Kun kummallakin osakkeenomistajalla on yhtä suuri määräysvalta, on mahdollisten riitojen ratkaisu hankalaa. Asioiden hoitaminen on paljon helpompaa, jos yhdellä osakkaalla on enemmistö osakeomistuksesta. Usein myös kolmen osakkaan yhtiöt kykenevät tekemään päätöksiä osakeomistusenemmistön turvin, sillä päätökset on mahdollista saattaa voimaan kahden osakkeenomistajan päätöksellä (omistus yli 50 %) kolmannen eriävästä mielipiteestä huolimatta. Luottamus tilitoimistoja ja tilitoimistoissa työskenteleviä kohtaan on yleensä suuri, jolloin sovittelutehtävissä päästään osapuolia tyydyttäviin ratkaisuihin. (Haastateltava X 2012)

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, mitkä ovat keskeisimmät syyt, jotka johtavat hakkuuteen muuttava yhtiömuotoa ja miten yhtiömuodon muutos vaikuttaa yhtiön verotukselliseen asemaan ja hallintoihin. Tutkimus syventyi toiminimen muuttamiseen osakeyhtiöksi näiden kahden yhtiömuodon myös ollessa yleisimmät muodot harjoittaa yritystoimintaa. Tutkimus eteni johdonmukaisesti alaongelmien selvittämisen kautta pääongelmaan vastaamiseen. Tutkimuksessa käytetty lähdemateriaali on kattava otos alan asiantuntijoiden ja tutkijoiden teoksia, joten tutkimuksen aineistoa voidaan pitää luotettavana. Luotettavuutta on pyritty lisäämään tarkastelemalla monen eri asiantuntijan näkemyksiä ja huomioita.

Toiminimeä ja osakeyhtiötä verotetaan hyvin eri tavoin ja verotus onkin yksi keskeisimmistä syistä, miksi yhtiömuodon muutokseen halutaan ryhtyä. Tutkielman pääongelma keskittyi osaltaan juuri yhtiöiden verotuksellisen aseman ja asemassa tapahtuvien muutosten selvittämiseen yhtiömuodon muutoksen yhteydessä. Yhtiömuodon verotuksen edullisuutta laskettaessa on ensinnäkin tarkasteltava verotettavan yritystulon suuruutta. Voidaan todeta, että yritystoiminnan saavuttaessa tietyn kannattavuustason osakeyhtiömuotoinen toiminta tulee toiminimeä edullisemmaksi. Toisekseen on hahmoteltava tarve varojennostamiselle tulevaisuudessa, sillä osakeyhtiöstä varojen ulossaanti ei ole yhtä yksiselitteistä kuin toiminimestä. Jos yhtiömuodon muutos osakeyhtiöksi toteutetaan, olisi verotuksellisista syistä jo etukäteen syytä kyetä määrittelemään, missä määrin varoja on tarkoitus nostaa osinkona ja missä määrin palkkana.

Myös hallintoihin liittyvissä tekijöissä on suuria eroja toiminimen ja osakeyhtiön välillä. Toiminimeä voidaan pitää hallinnollisesti yksinkertaisimpana tapana harjoittaa yritystoimintaa, kun taas osakeyhtiö sitouttaa jo pelkästään toiminnan toteuttamiseen huomattavan määrän resursseja. Osakeyhtiön toimielinten tehtävänjako ja toimenkuva on lakisääteistä, kun taas toiminimi ei tarvitse lainkaan erityisiä hallintoelimiä. Osakeyhtiön hallinnon monimutkaisuuden takia yritystoiminta yleensä aloitetaankin toiminimen muodossa.

Yleisimmät syyt, jotka johtavat halukkuuteen muuttaa yhtiömuotoa, ovat imago, verotus ja osakeyhtiön asema omistajistaan erillisenä verovelvollisena. Edellä esitetty näkemys perustuu taloushallinnon asiantuntijan laajaan kokemukseen yhtiömuodon muutoksista. Lisäksi yhtenä mielenkiintoisena muutokseen johtavana syynä asiantuntija mainitsi jo etukäteen tiedossa olevan halun lopettaa elinkeinotoiminta, sillä osakeyhtiöstä varojen ulossaaminen on mahdollista melko kevyellä verotuksella luovutusvoittoverotuksen kautta.

Jatkotutkimuksen tekemiseksi on todella monia mahdollisuuksia. Ensinnäkin tutkimuksen kohteeksi voi ottaa jatkoseurannan; onko yhtiömuodon muutos lopulta ollut kannattava? Ovatko asetetut tavoitteet toteutuneet osakeyhtiömuotoisessa toiminnassa ja onko yhtiömuodon muutoksella saavutettu tavoiteltu imago- ja verotusetu? Lisäksi, mitä yhtiömuodon muutoksesta on seurannut ja minkälaisiin asioihin jatkossa olisi syytä kiinnittää huomiota? Mielenkiintoista olisi myös tutkia tilannetta, jossa toiminta on päätetty lopettaa. Missä määrin veroja on maksettava lakkautettaessa toiminimi vai tulisiko lakkauttaminen edullisemmaksi, jos toiminta ensin yhtiöitetään ja vasta sitten lopetetaan osakeyhtiömuotoisena? Myös tilanteita, joissa osakeyhtiö ei olekaan tuottanut tulosta odotetulla tavalla, voisi tarkastella lähemmin. Mitä jos kannattamaton osakeyhtiö toiminnan lopettamisen sijasta muutettaisiinkin henkilöyhtiöksi tai takaisin toiminimeksi? Yhtiön kannattavuus ja vastaavasti kannattamattomuus vaikuttavat yritystoiminnassa tehtävään päätöksentekoon ja luonnollisesti yritystoiminnan kannattavuuden suunta määritellään pitkälti yhtiön sisäisillä ratkaisuilla. Osin yhtiön tuloksellisuuteen vaikuttavat kuitenkin myös toimintaympäristössä tapahtuvat, yhtiöstä itsestään riippumattomat tekijät. Yritystoiminnan menestymiseen voivat esimerkiksi vaikuttaa niin suhdanteiden vaihtelut kuin eri toimialojen erityispiirteet ja niiden muutokset.

Kun yhtiömuodon muutos on jo toteutettu toiminimestä osakeyhtiöksi, voitaisiin tutkia, kykeneekö osakeyhtiö hallittuun kasvuun. Miten toiminimen apportina vastaanottaneessa osakeyhtiössä pystytään seuraamaan ja hallitsemaan kustannustason nousua ja miten tulevaisuuden rahantarve onnistutaan budjetoimaan? Kuinka suuri osa yritystoiminnan kustannuksista kyetään kattamaan tulorahoituksella ja missä määrin tarvitaan laina-

varoja? Lainavaroihin liittyen tutkimuksen kohteena voisi olla myös yhtiömuodon muutoksessa mahdollisesti lisärahoituksen turvin syntyneen osakeyhtiön velkaantuneisuuden vaikutus yhtiön tilaan, toimintaan ja kannattavuuteen. Lisärahoitustarve voi tosin syntyä vasta osakeyhtiömuotoisen toiminnan jo edetessä. Tällöin voisi tutkia, miten yhtiön velkaantuminen vaikuttaa tulevaisuuden suunnitelmiin.

Myös yhteisöverokannalla voidaan olettaa olevan vaikutusta yhtiömuodon muutoshalukkuuteen. Viime vuosina yhteisöverokanta on ollut koko ajan laskussa ja tulevaisuudessa sen voidaan odottaa vielä laskevan johtuen yritysten kasvavasta halusta siirtää toimintansa ulkomaille. Koska yhteisöverokannan muutokset vaikuttavat suoraan osakeyhtiön verotukseen, on muutoksilla epäilemättä suuri merkitys pohdittaessa halukkuutta yhtiömuodon muutoksen toteuttamiseen. Vielä yhtenä jatkotutkimuskohteena olisi mielenkiintoista tutkia, mikä merkitys kansainvälistymiseen liittyvillä asioilla on halukkuuteen vaihtaa yhtiömuotoa.

Empiriaosuudessa on käsitelty syvällisemmin yhtiömuodon muutokseen johtaneita lyhyen tähtäimen syitä, mutta jatkotutkimuksena voisi perehtyä enemmän myös suurempiin, tarkkaa laskelmallisuutta ja suunnitelmallisuutta vaativiin kokonaisuuksiin. Tällaisia yhtiömuodon muutoshalukkuuteen pitkällä tähtäimellä johtavia syitä voisivat olla esimerkiksi halu varautua tulevaan sukupolvenvaihdokseen, liiketoimintakauppaan tai perustettavan yhtiön fuusioitumiseen toiseen yhtiöön.

LÄHTEET

Airaksinen, M., Jauhiainen, J. & Neimala, A. (2001) Pk-yritysten osakeyhtiölakiopas. Helsinki, WSOY.

Airaksinen, M., Pulkkinen, P. & Rasinaho, V. (2007a) Osakeyhtiölaki 1. Helsinki, Talentum.

Airaksinen, M., Pulkkinen, P. & Rasinaho, V. (2007b) Osakeyhtiölaki 2. Helsinki, Talentum.

Alasuutari, P. (2011) Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere, Vastapaino.

Finlex (2012a) Maatilatalous – Toimintamuodon muutos – Osakeyhtiö – Maatalousmaa – Rakennukset – Identtisyys [verkkodokumentti]. [Viitattu 8.11.2012]. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/muut/1999/199901927>

Finlex (2012b) Verotus – Toimintamuodon muutos [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.2012]. Saatavilla [http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2002/200200982?search\[type\]=pika&search\[pika\]=verotus%20-%20toimintamuodon%20muutos](http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2002/200200982?search[type]=pika&search[pika]=verotus%20-%20toimintamuodon%20muutos)

Hannula, A. & Kari, M. (2004) Yrityksen käytännön lakiasiat. Helsinki, WSOY

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005) Tutki ja kirjoita. Helsinki, Tammi.

Honkamäki, T & Pennanen, M. (2010) Yritysjärjestelyjen käsikirja – kirjanpito, verotus ja yhtiöoikeus. Helsinki, WSOYpro.

Immonen, R. (2008) Yritysjärjestelyt. Helsinki, Talentum.

Immonen, R. & Nuolimaa, R. (2007) Osakeyhtiöoikeuden perusteet. Helsinki, Talentum.

Juote, T & Ukkola, O. (1998) Yrityksen luovutus ja yritysmuodon muutokset. Helsinki, Edita.

Järvenoja, M. (2007) Yritysjärjestelyjen verotus. Helsinki, WSOYpro.

Koponen, J. (2010) Yrittäjän verokäsikirja. Helsinki, Verotieto.

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. (2005) Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere, Vastapaino.

Kyläkallio, J., Iiro, O. & Kyläkallio, K. (2008) Osakeyhtiö. Helsinki, Edita.

Lakari, T. (2009) Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Helsinki, Verotieto.

Leppiniemi, J. & Walden, R. (2009) Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. Helsinki, WSOYpro.

Metsämuuronen, J. (2008) Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki, International Methelp.

Myrsky, M. & Linnakangas, E. (2006) Elinkeinotulon verotus. Helsinki, Talentum.

Myrsky, M. & Ossa, J. (2008) Verotuksen perusteet. Helsinki, Talentum.

Mähönen, J., Säiläkivi, A. & Villa, S. (2006) Osakeyhtiölaki käytännössä. Helsinki, WSOYpro.

Mähönen, J. & Villa, S. (2006a) Osakeyhtiö 1 – Yleiset opit. Helsinki, WSOYpro

Mähönen, J. & Villa, S. (2006b) Osakeyhtiö 2 – Pääomarakenne ja rahoitus. Helsinki, WSOYpro.

Mähönen, J. & Villa, S. (2006c) Osakeyhtiö 3 – Corporate Governance. Helsinki, WSOYpro.

Mähönen, J. & Villa, S. (2009) Osakeyhtiö 4 – Osakeyhtiö ja verotus. Helsinki, WSOYpro.

Mäntysaari, P. (2002) Osakeyhtiö toimijana. Helsinki, WSOY Lakitieto.

Niskakangas, H. (2004) Uudistuneet verolait – Muutosten merkitys käytännössä, säädökset ja hallituksen esitykset. Helsinki, WSOY.

Norri, M. (2006) Osakeyhtiö – Käytännön käsikirja. Helsinki, Rakennustieto.

Numminen, R. & Ohvo, S. (2007) Oikeus käytännössä – Liiketoiminnan juridiikka. Helsinki, Edita.

Penttilä, S. (2003) Yrityksen omistajan tuloverotus. Helsinki, Talentum.

Siikarla, P. J. (2006) Osakeyhtiölaki & käytäntö. Helsinki, Yrityskirjat.

Tikkanen, T. & Salin, M. (2002) Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Helsinki, Verotieto.

Tilastokeskus, Yritysrekisteri (2012) Yritykset oikeudellisen muodon mukaan vuonna 2007-2010 [sähköpostiviesti]. info@stat.fi 2.11.2012.

Ukkola, O. & Vilppula, T. (2004) Yrityksen omistus muutoksessa – sukupolvenvaihdos, yhtiömuoto, verotus. Helsinki, Edita.

Verohallinto (2012a) Tuloverotus – osakeyhtiö ja osuuskunta [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2012]. Saatavilla http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/ Osakeyh- tio_ ja_ osuuskunta/Tuloverotus

Verohallinto (2012b) Henkilöverotuksen lakimuutoksia vuodelle 2012 [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.11.2012]. Saatavilla http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Vahennykset_ ansiotulosta_ ja_ verosta/Henkiloverotuksen_lakimuutoksia_vuodelle%2819551%29

Verohallinto (2012c) Omaisuuden luovutusvoiton verotus [verkkodokumentti]. [Viitattu 21.11.2012]. Saatavilla https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/ Henkiloasiak- kaan_tuloverotus/Luovutusvoitot_ ja_ tappiot/Omaisuuden_luovutusvoiton_ verotus%2812315%29

Villa, S. (2006) Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Helsinki, Talentum.

Villa, S., Ossa, J. & Saarnilehto, A. (2007) Yritysmuodot – toiminta, rahoitus ja verotus. Helsinki, WSOYpro.

Wikström, K. (2006) Yleiset opit verotuksessa ja vero-oikeudessa. Helsinki, Hakapaino.

Haastattelu: Haastateltava X, 13.11.2012, Janakkala

HAASTATELTAVA X – HAASTATTELURUNKO

- Yleisimmät syyt, jotka johtavat yhtiömuodon muutokseen
- Muutosprosessi käytännössä
- Oman pääoman käsittely yhtiömuodon muutoksen yhteydessä
- Vakuuksien kohtelu yhtiömuodon muutoksen yhteydessä
- Osakeyhtiömuodon edullisuus
- Tilitoimiston henkilöstön rooli neuvonantajana
- Muita haastattelussa esiin nousseita huomioita

MALLIYRITYKSEN A TASE

TASE VASTAAVAA

Esitysvaluutta EUR

	Kaudelta 1.1.2012-30.4.2012	Kaudelta 1.1.2011-31.12.2011
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	142 115,08	99 226,02
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	<u>142 115,08</u>	<u>99 226,02</u>
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	100,00	100,00
Sijoitukset yhteensä	<u>100,00</u>	<u>100,00</u>
PYSYVÄT VASTAAVAT yhteensä	142 215,08	99 326,02
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	92 868,52	36 089,95
Muut saamiset	0,00	0,34
Siirtosaamiset	334,20	1 600,08
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	<u>93 202,72</u>	<u>37 690,37</u>
Rahat ja pankkisaamiset		
Pankkisaamiset	11 013,52	73 352,43
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	<u>11 013,52</u>	<u>73 352,43</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT	104 216,24	111 042,80
VASTAAVAA YHTEENSÄ	246 431,32	210 368,82

TASE VASTATTAVAA**OMA PÄÄOMA**

Yksityisliike

Peruspääoma	-16 280,79	-40 479,29
-------------	------------	------------

Yksityisliike yhteensä	-16 280,79	-40 479,29
------------------------	------------	------------

Yksityistilit tilikaudella	-13 184,09	-50 185,13
----------------------------	------------	------------

Yksityistilit tilikaudella yhteensä	-13 184,09	-50 185,13
-------------------------------------	------------	------------

Tilikauden voitto (tappio)	33 310,81	74 383,63
----------------------------	-----------	-----------

Tilikauden voitto (tappio) yhteensä	33 310,81	74 383,63
-------------------------------------	-----------	-----------

OMA PÄÄOMA yhteensä	3 845,93	-16 280,79
----------------------------	-----------------	-------------------

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN**KERTYMÄ**

Vapaaehtoiset varaukset	0,00	5 826,69
-------------------------	------	----------

Vapaaehtoiset varaukset yhteensä	0,00	5 826,69
----------------------------------	------	----------

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN	0,00	5 826,69
-----------------------------	-------------	-----------------

KERTYMÄ yhteensä**VIERAS PÄÄOMA**

Pitkäaikainen vieras pääoma

Lainat rahoituslaitoksilta pitkäaik.	142 743,74	112 063,22
--------------------------------------	------------	------------

Pitkäaikainen vieras pääoma yht.	142 743,74	112 063,22
----------------------------------	------------	------------

Lyhytaikainen vieras pääoma

Lainat rahoituslaitoksilta	29 200,00	29 200,00
----------------------------	-----------	-----------

Ostovelat	34 203,26	27 710,47
-----------	-----------	-----------

Muut velat	9 662,95	24 844,98
------------	----------	-----------

Siirtovelat	26 775,44	27 004,25
-------------	-----------	-----------

Lyhytaikainen vieras pääoma yht.	99 841,65	108 759,70
----------------------------------	-----------	------------

VIERAS PÄÄOMA yhteensä	242 585,39	220 822,92
-------------------------------	-------------------	-------------------

VASTATTAVAA YHTEENSÄ	246 431,32	210 368,82
-----------------------------	-------------------	-------------------